

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Att finna strategier för det utbredda samhällsproblemet

En jämförande kvalitativ fallstudie utifrån professionellas sätt att agera och samverka kring våld i nära relationer

Socionomprogrammet ht-11

C-uppsats

Författare: Madelen Prim och Heidi Hansen

Handledare: Stefan Szucs

Sammanfattning

- Titel:** *Att finna strategier för det utbredda samhällsproblemet*
– En jämförande kvalitativ fallstudie utifrån professionellas sätt att agerar och samverka kring våld i nära relationer
- Författare:** *Heidi Hansen & Madelen Prim*
- Nyckelord:** Våld i nära relationer, kvinnofrid, samverkan, arbetsmetoder, egna känslor och strategier.

Syftet med vår studie har varit att undersöka beskriva och försöka förklara hur samverkan ser ut, vilka arbetsmetoder och personliga strategier som personalen har inom kommunal verksamhet, när det gäller samhällsproblematiken våld i nära relationer. Ansatsen har varit en kvalitativ fallstudiemetod där vi jämfört två socialtjänster, en från storstadsområde samt en från landsbygdsort. Våra frågeställningar har varit följande: *Hur samverkar man? Vilka arbetsmetoder finns det? Finns det likheter/olikheter hos de professionella i attityder, förhållningssätt, egna strategier och bemötande av kvinnor som utsätts för våld av närstående man.*

Den här studien ville vi göra då regeringen 2007 utkom med en handlingsplan mot våld i nära relationer med 56 punkter på olika åtgärder. Vi har valt att titta närmare på hur socialtjänsten i landsbygdskommun samt storstadskommun har tillämpat tre av områdena. Vi genomförde studien med hjälp av kvalitativa semistrukturerade intervjuer av 6 socionomer inom socialtjänsten och kommunalkvinnjour. Vårt teoretiska perspektiv är delar av den *Institutionella organisationsteorin*. Resultaten av studien visar mestadels likheter mellan socialkontoren, som till exempel att det finns en samverkan, men den kan utvecklas till det bättre. Vi ser också att med tanke på *isomorfi*, att socialtjänstens organisation gestaltas i samma form, vilket kan försvåra implementering av nya kunskaper och samverkans metoder i redan befintliga strukturer. Det framkommer även att erfarenhet, gott kollegialt samarbete och en bra handledning hjälper den professionella i arbetet med den våldsutsatta kvinnan. Intressant är även hur vi upptäckt att båda socialkontoren tänker och agerar efter *empowerment* trots att det borde använda *kristeorin* i stöd och hjälpfunktion med den utsatta kvinnan. Vi ser att dessa två teorier står i emot varandra, särskilt när kvinnan befinner sig i chock och bearbetningsfasen. De olikheter som vi fann var bland annat hur landsbygdskontoret tidvis upplevde sekretessen som hindrande samtidigt som storstadskontoret inte alls uppfattade den som hindrande. Storstaden var ensam om att ha en egen primär kommunal kvinnojour som ligger under socialtjänstens verksamhet. Det fanns fler våldsutsatta kvinnor med etnisk härkomst i storstaden. Kvinnofridssamordnaren på landsbygdskontoret upplevde en geografisk ensamhet som inte existerade i storstaden.

Förord

Vi vill tacka alla som har ställt upp och varit oss behjälpliga under uppsatstiden. Främst vill vi tacka vår handledare Stefan Szucs vid Göteborgs universitet för stöd och idéer. Vi vill även tacka alla respondenter som ställt upp och låtit oss intervjua er. Utan er hade inte vi inte kunnat genomföra studien.

Heidi Hansen

Madelen Prim

Göteborg 2011

1 INLEDNING OCH PROBLEMFÖRMULERING	5
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
2.1 Avgränsningar	8
2.2 Definition av våld	8
3 METOD	9
3.1 Forskningsdesign och datainsamling	9
3.2 Vetenskapsfilosofisk position	10
3.3 Förförståelse	10
3.4 Litteratursökning	11
3.5 Urval och rekrytering	11
3.6 Analysmetod	12
3.7 Forskningsetiska överväganden	12
3.8 Metoddiskussion	13
3.9 Validitet, reliabilitet, generaliserbarhet och replikerbarhet	14
4 BAKGRUND	15
4.1 Historik	15
4.2 Regeringens proposition 2007/08:39	17
4.3 Samhällets ansvar	17
4.4 Våldets konsekvenser för samhället	18
4.5 Socialtjänsten och dess lagar & villkor	19
4.6 Våldets påverkan för den professionella	20
4.7 Kvinnojourer	21
5 TEORETISKA PERSPEKTIV	23
5.1 Den institutionella teorin	23
5.1.1 Institutionella strukturer och organisationsfält	24
5.1.2 Begreppet institutionell isomorfism	24
6 RESULTAT OCH ANALYS	26
6.1 Resultat av samverkan	26
6.1.1 Socialkontor i landsbygdskommun	26
6.1.2 Socialkontor i storstadskommun	28
6.1.3 Kommunala kvinnojourer	29
6.2 Jämförande analys av samverkan	30
6.3 Resultat av arbetsmetoder	31
6.3.1 Socialkontor i landsbygdskommun	32
6.3.2 Socialkontor i storstadskommun	33
6.3.3 Kommunala kvinnojourer	35
6.4 Jämförande analys av arbetsmetoder	36
6.5 Resultat av värderingar	38
6.5.1 Socialkontor på landsbygdskommun	38
6.5.2 Socialkontor i storstadskommun	39
6.5.3 Kommunala kvinnojourer	40
6.6 Jämförande analys av värderingar	41
7 AVSLUTANDE DISKUSSION	42
7.1 Fortsatt forskning	45
8 KÄLLFÖRTECKNING	46
9 BILAGOR	50
Bilaga 1. Missivbrev	50
Bilaga 2. Intervjuguide för de professionella	51

1 INLEDNING OCH PROBLEMFORMULERING

Under förra mandatperioden upprättade regeringen tre handlingsplaner, varav en från 2007 som bland annat inkluderade att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Totalt satsade staten ca en miljard svenska kronor på 56 olika åtgärder under förra mandatperioden. Insatsområdena var att bland annat ett ökat skydd till våldsutsatta, stärka förebyggande arbete, stärka kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utökad samverkan mellan myndigheter, samt en ökad kompetens och medvetenhet (Regeringskansliet, 2007).

För att förstå den komplexa problematiken har vi valt att titta på de professionella som dagligen arbetar med våld i nära relationer inom exempelvis kommunal kvinnojour och socialtjänst. Med tanke på regeringens satsning på att motverka våld i nära relationer vill vi undersöka om det finns olikheter/likheter idag oavsett var man bor när det gäller samverkan, arbetsmetoder samt egna värderingar och attityder.

Socialstyrelsen kom 2011 ut med en handbok som handlar om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Handboken ska fungera som ett stöd i kommunernas arbete på olika nivåer både vad gäller rättstillämpning och när det gäller kvalitetsutveckling kring våld i nära relationer. Nedan följer en beskrivning om samverkan och dess syfte enligt Socialstyrelsen.

Samverkan är en nödvändighet i arbete mot våld i nära relationer. Det måste finnas flera verksamheter förutom socialtjänsten som agerar tillsammans. Det yttersta ansvaret äger kommunen, men det ansvaret skall delas med andra verksamheter utifrån deras förutsättningar och yrkesutövning. Samverkan ska fungera som ett verktyg i att fånga upp personer som har blivit utsatta av våld i nära relationer. Det kan innebära att det krävs en utveckling av nya verksamheter för att nå en optimal samverkan. Det finns en faktor som avgör om samverkan fungerar och det är kunskap. Har de professionella tillräcklig med kunskap kring varandras arbetsområden och yrkesroller ger det en god förutsättning för samverkan. Ledningen har även ett visst ansvar i att bana vägen för att utveckla och stödja samverkan på arbetsplatsen (Socialstyrelsen - Våld, 2011).

En strukturell organisering runt samverkan är ett krav med tydliga mål som alla parter kan ställa sig bakom och arbeta utefter. De hinder som finns för en optimal samverkan kan vara av psykologisk karaktär, dels där det råder brister kring kommunikation, dels där olika parter inte släpper in varandra i varandras yrkesområden. Det kan övervinnas genom att det finns ett gemensamt arbete för hur det ska se på arbetet kring våld i nära relationer samt att skapa förtroende för varandra. Det kan innebära att det finns yrkesgemensamma handböcker och handlingsplaner men även en gemensam plan kring utbildning för alla parter. Olika myndigheter står för olika behov hos en individ som utsatts för våld och detta kan samordnas genom överenskommelser och information. Samverkan ska ske både internt och externt. Exempel på samverkans parter är: Socialtjänsten, Polisen, Hälso- och Sjukvården, Skatteverket, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Skolan, Kronofogdemyndigheten, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Socialtjänstens samverkan med ideella verksamheter som exempelvis kvinnojouren är viktigt då de ofta har erfarenheter kring ämnet våld i nära relationer. Syftet med samverkan är att skapa trygghet, vara individuellt anpassat där individen står i fokus för alla myndigheter. Slutligen ska ett helhetsperspektiv ligga i grunden för alla parter som samverkar kring en individ (Socialstyrelsen - Våld, 2011).

Det är intressant att se hur man från regeringens sida arbetar med insatser för att bekämpa mäns våld mot kvinnor utifrån ett socialt, rättsligt, ekonomiskt, hälsorelaterat och jämställdhetsperspektiv. Regeringens olika departement har bland annat tagit hjälp av Brottsoffermyndigheten för att fördela medel för forskning inom området för att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor (Regeringskansliet, 2007).

Arbetsmetoder som socialtjänsten använder sig av i sitt arbete med våld i nära relationer är den andra delen i våra frågeställningar vi vill undersöka. Individinriktade insatser där den utsatte står i centrum görs efter de behov som finns. Det kan ses ur ett *Empowerment* tänkande som är ett av redskapen som både socialtjänsten och den kommunala kvinnojouren tillämpar regelbundet i sitt arbete. Empowerment syftar till att hjälpa klienter att få kontroll över sina liv. Målsättningar ska uppnås genom en förbättrad livskvalitet (Meeuwisse, Sunesson & Swärd, 2006) Empowerment som metod är av vikt hos de professionella då de ska hjälpa den utsatta att få egen makt istället för att betraktas som offer. Den utsatta skall stärka sitt eget inflytande och betona förmågor för att förstärka de positiva sidor en individ har. Empowerment har två dimensioner. Den psykologiska med självuppfattning och självkänsla som aktörer. Den andra dimensionen är den sociala där makt, kontrollmöjlighet, delaktighet över sin egen livssituation är av stor vikt. Det är en grundläggande strävan att öka olika individers eller grupperns egen förmåga att påverka sina livssituationer till det positivare. Socialarbetarens mål i det sociala arbetet handlar om att få en jämlikhet mellan klient och socialarbetare där den professionella inte blir oumbärlig för klienten (Payne, 2008).

Krisarbete är en del som genomsyrar de professionellas arbetsmetoder men kanske mest för de professionella inom den kommunala kvinnojouren. Enligt 1 kap. 1 § SoL ska verksamheten som socialtjänsten lutar sig mot, bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. En socialsekreterare bör ha tid och förståelse för i vilken situation en våldsutsatt kan befinna sig i (Socialstyrelsen - Våld, 2011). Det är angeläget att vara förberedd på att exempelvis en våldsutsatt kvinna är i en traumatisk kris, då detta är en vanlig reaktion. Alla människor reagerar på olika sätt och det som avgör om exempelvis en våldshandling leder till en kris beror på den utsattes upplevelse och grundsyn av händelsen. Individen kan även reagera olika på samma trauma beroende på tidigare erfarenheter. Att tänka på som professionell, är att de olika krisfaserna (chock-, reaktions-, bearbetnings- och nyorienteringsfasen¹) ger en förståelse för den utsatte och underlättar för dennes krisförlopp (Cullberg, 2006). De professionellas arbetsmetoder är viktiga både för den enskilda kvinnan samt hennes familj. Kvinnor som utsätts för våld i hemmet drabbas inte enbart själva utan det finns ofta barn i hushållet som blir direkt eller indirekt drabbade. De kommunala kvinnojourerna och socialtjänstens arbete inkluderar både kvinnan och hennes eventuella barn. Även mannen måste få tillgång till stöd för att förändra sin situation enligt en lagändring (Lag 2007: 225). Det vi märker är att empowerment står i konflikt med kristeorin då empowerment inte är att alltid föredra i första hand som metod i arbete med våldsutsatta i kris.

¹ *Chockfasen* är en akutfas med starka känslor av kaos och överklighet. *Reaktionsfasen* varar mellan 4-6 veckor, personen börjar ta in vad som har hänt. *Bearbetningsfasen* varar från 6 månader till ett år. I denna fas bearbetar personen händelsen. *Nyorienteringsfasen* börjar när krisen är bearbetad och när traumat inte längre påverkar personens vardag. Livet kan gå vidare (Cullberg, 2006).

Den tredje frågeställningen handlar om den professionellas egna *värderingar* och *attityder*. För att socialsekreteraren ska kunna vara det stödet som klienten är i behov av bör socialsekreteraren ha tagit reda på hur hon eller han själv reagerar, vilka värderingar samt känslor som finns samt kunna reflektera över dem (Socialstyrelsen - Våld, 2011). Som professionell bör du lyssna på dig själv ibland samt självreflektera för att upptäcka tidiga varningssignaler som kan skapa ohälsa både psykiskt och fysiskt. Om socialsekreteraren anser sig ha svårt att lyssna på klienter som blivit utsatta för våld kan det vara hindrande för klienten, men även för socialsekreteraren som inte kan ha ett objektivt förhållningssätt. Det objektiva förhållningssättet bör socialsekreterare sträva efter för att kunna bemöta varje individ efter individens förutsättningar. Förutfattade tankar och meningar kring vad våld är eller att socialsekreteraren sympatiserar med vissa på grund av att de passar in som det ”goda offret” är inte att föredra. Det betyder att våldet blir mer legitimt i vissa situationer och mindre i andra. Det kan då påverka vilka insatserna blir för klienten (Olsson, 2011). Förutom att lära känna sina egna känslor och förhållningssätt bör socialsekreteraren känna till den handlingsplan som ska finnas kring våld i nära relationer på arbetsplatsen för att veta vilka insatserna är som hon eller han kan erbjuda klienten (Socialstyrelsen - Våld, 2011).

Länsstyrelserna och Socialstyrelsen har genomfört en gemensam tillsyn under 2008-09 där 80 kommuner i Sverige blev granskade kring hur de arbetar med våld i nära relationer. Resultaten av den rapporten visar på att det finns skillnader i vilket stöd våldsdrabbade kvinnor och deras barn får beroende på i vilken kommun de bor i. Att arbeta med våld i nära relationer är kommunernas ansvar men problemet som tillsynsrapporten visar på är att socialtjänsten fokuserar mestadels på sekundärpreventiva insatser som skyddat boende och stödsamtal än åt primärpreventiva insatser som syftar till att stoppa våldet i sig (Socialstyrelsen, 2009). Statens kommuner och landsting (SKL) gjorde en liknande undersökning 2009 där de flesta kommuner och landsting deltog. Resultatet visade på att det saknades rutiner kring samverkan, utredningar och dokumentation. Det som gör en kommun framgångsrik i arbete med våld i nära relationer är att våldsutsatta kan få tillgång till information, att det finns handlingsplaner, att det finns tillgång till utbildning inom ämnet samt att det finns uppföljning och ett aktivt uppsökande arbete inom kommunen (SKL, 2009).

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har varit ett av det mest uppmärksammade sociala problemen under de senaste 35 åren. För att förebygga mäns våld mot kvinnor i nära relationer är det viktigt att sprida kunskap (Meeuwisse & Swärd, 2002). Kunskapen måste omfatta alla delar, så som samhällets ansvar, våldets utbredning samt våldets former. Kunskapen kan också omfatta förståelse för sambandet mellan ojämställdhet, mäns dominans och våld. Inom socialarbetarprofessionen och dess utbildning borde det därför vara av stor vikt att synliggöra kunskap om våldets orsaker liksom olika tänkbara lösningar på problemet, då det är högst troligt att vi kommer att komma i kontakt med kvinnor som utsätts för våld från män i nära relationer (SKL, 2006).

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vårt primära syfte är att beskriva och försöka förklara hur samverkan ser ut, samt vilka arbetsmetoder och personliga strategier som personalen har inom kommunal verksamhet, när det gäller samhällsproblematiken våld i nära relationer. Vidare vill vi också se om det finns några likheter/olikheter i socialtjänstens struktur i en storstad eller i en landsbyggsort i arbetet för att motverka våld i nära relationer. Uppsatsen har följande frågeställningar:

Hur samverkar man?

Vilka arbetsmetoder finns det?

Finns det likheter/olikheter hos de professionella i attityder, förhållningssätt, egna strategier och bemötande av kvinnor som utsätts för våld av närstående man.

2.1 Avgränsningar

Vi har valt att hålla oss till begreppet *våld i nära relationer*. Vi är väl medvetna om att det finns olika typer av våld, men vi kommer inte att vidare gå in på det då avsikten med uppsatsen är att se till den organisatoriska strukturen.

Fokus ligger på de professionella socialarbetarna som arbetar med våld i nära relationer. Det finns en medvetenhet hos oss att historiskt är det kvinnor som framställts som den mest utsatta gruppen när det gäller våld i nära relationer. När det gäller våld i nära relationer är det än idag kvinnor som är de mest utsatta. Men syftet är inte att lyfta fram kvinnor som målgrupp. På grund av tidsbrist fick vi avgränsa oss till de enheter som vi ansåg som mest relevanta för vår studie. Vi har valt att nämna de samverkansparter som de undersökta verksamheterna samverkar med, men kommer inte att definiera dem vidare.

2.2 Definition av våld

I vår uppsats använder vi benämningen *mäns våld mot kvinnor i nära relationer* synonymt med *våld i nära relationer*. FN (Förenta nationerna) har en välavgränsad definition av *våld mot kvinnor* i den första artikeln i sin deklaration om ursprungsfolkens rättigheter från 1993. Enligt den är varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i sexuell, fysisk eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det privata eller i det offentliga livet. Med sexuellt våld menas våldtäkt eller annan påtvingande sexuell handling. Fysiskt våld kan vara att bli slagen, knuffad, sparkad eller dragen i håret. Psykiskt våld är svårare att upptäcka men är direkta, indirekta hot eller hånande mot kvinnan, hennes barn eller husdjur (www.humanrights.gov.se).

3 METOD

I det här kapitlet presenterar vi metoden vi använt i uppsatsen samt hur vi har genomfört den, vårt urval och intervjuernas genomförande, förförståelse, etiska aspekter samt arbetets validitet, reliabilitet, generaliserbarhet och replikerbarhet. Avslutningsvis har vi en metoddiskussion.

3.1 Forskningsdesign och datainsamling

Vi har valt att göra en jämförande kvalitativ fallstudie, där vi intervjuat personer vid två socialtjänstkontor. Det första kontoret är beläget i en stadsdel i hjärtat av en av Sveriges tre storstäder. Det andra kontoret är beläget i en mindre stad på landsbygden med 16 000 invånare inom kommunen. Varför vi valde ett landsbygdskontor och ett kontor i en storstad var för att vi ville jämföra om det fanns några olikheter eller likheter när det gäller arbete och organisation inför problematiken ”våld i nära relationer”. Vi är intresserade av att veta hur de arbetade, hur en eventuell samverkan fungerade samt hur de upplevde att arbeta med sig själv som verktyg i mötet med en våldsutsatt.

Forskningsdesignen för *fallstudier* går enligt Bryman (2011) ut på en detaljerad och ingående analys av ett fall (tillexempel en klient, en verksamhet), men ibland är det även studiet av ett fåtal fall i jämförande intention. Enligt Robert K. Yin (2007) är en fallstudie en studie om en aktuell företeelse i dess verkliga sammanhang, där gränsen mellan händelse och sammanhang är oklar. Huvudpoängen för oss med en jämförande ansats är *inte* att vi skall beskriva de enskilda socialkontoren, utan vi vill jämföra två socialkontor med varandra utifrån givna teman om våld i nära relationer. Intressant är att vi från början tyckte det var ett slumpmässigt urval, men har förstått med tiden att det var ett ganska målmedvetet val, eftersom ett kontor på landsbygden och ett kontor i storstaden borde ha olika förutsättningar. I vår fallstudie använder vi oss av ”*Most different System design*” vilket innebär att vi undersöker socialkontor som troligen är väldigt olika, förutom i det avgränsade fenomen vi valt att studera (Przeworski & Teune, 1970). Vi har valt att använda oss av en kvalitativ ansats på vår uppsats då vi anser att det passar bäst med syftet med vår studie samt besvarar våra frågeställningar. Syftet med vår studie är att förstå hur individen och organisationen förhåller sig till olika teman (Kvale & Brinkmann, 2009).

Enligt Dalen (2007) handlar den kvalitativa forskningsmetoden om att upptäcka nya kunskaper om personer och förhållanden i olika sammanhang. Ett kännetecken för den kvalitativa forskningen är att tyngdpunkten läggs på ord och inte på siffror vid samlande av data och analys. Som forskningsstrategi har kvalitativ forskning ett reflekterande förhållningssätt. Det har en kunskapsteoretisk utgångspunkt som syftar till att skapa en djupare förståelse inom ett ämne och framställs som tolkningsinriktad, vilket betyder att vikten ligger på en förståelse av den sociala verkligheten, beroende på hur aktörerna i en viss miljö tolkar denna verklighet (Bryman, 2011).

Den metod vi använde för att samla in data till vår studie var att vi intervjuade de professionella med hjälp av en intervjuguide med semistrukturerade frågor. Semistrukturerade frågor ger intervjuaren en möjlighet att följa upp svar med

följdfrågor som betraktas som möjligt viktiga av intervjuaren (Bryman, 2011). Vi träffade alla respondenter på deras respektive arbetsplats och varje intervju tog mellan 45-60 minuter att utföra. Vi valde att spela in intervjuerna för att sedan transkribera dem ordagrant. Vi deltog båda på samtliga intervjuer. Under insamlingen i pågående intervju var det en av oss som hade det övergripande ansvaret att ställa frågorna utifrån intervjuguiden, medan den andra antecknade och ställde följdfrågor.

Vår intervjuguide var utformad så att vi på förhand valt ut tre *temaområden som var arbetsmetoder, samverkan och egna känslor, attityder, förhållningssätt*. Utifrån dessa teman valde vi att skriva tillhörande frågor men ställde även en del följdfrågor, då vi ibland tyckte det behövdes. De tekniska hjälpmedel vi hade för att spela in intervjuerna med var våra iphone mobiltelefoner. Det som var positivt med det var att ljudfilen kunde placeras i våra datorer och då blev det enkelt att transkribera materialet.

3.2 Vetenskapsfilosofisk position

Vi har valt att se vår studie ur ett hermeneutiskt perspektiv. Inom det hermeneutiska synsättet är undersökarens förförståelse av stor betydelse, då den hermeneutiska cirkeln betecknar hur förståelsen utvecklas genom en ständig rörelse fram och tillbaka mellan helhet och empiri. Begreppet hermeneutik är både vetenskapsfilosofi om förståelsens villkor och en forskningsansats som kan användas som verktyg för tolkning och analys. Vi har en induktiv ansats då vi formulerat våra frågeställningar utifrån specifik data och underbygger kunskap nerifrån och upp (Thomassen, 2007).

3.3 Förförståelse

Enligt Kvale & Brinkmann (2009) är det enormt viktigt att vi som forskare har en tydlig förförståelse för att läsaren lättare skall förstå vår utgångspunkt. Nedan beskriver vi därför lite om hur vi ser på och hur vi kommit fram till vår studies problemområde.

Vårt intresse av problematiken mäns våld mot kvinnor i nära relationer väcktes vid ett studiebesök på en kvinnojour när vi gick våra valbara kurser psykisk ohälsa och kriminalitet. Efter detta studiebesök hade vi en föreläsning med Viveka Enander vid Göteborgs Universitet. Enander gick då igenom den känsliga bindningen där kvinnan från början knyter an till den våldsamme mannen och senare hur hon har svårt att lämna den dysfunktionella relationen. Det var en mycket bra föreläsning, men efter att nu ha studerat ämnet ingående anser vi inte att denna kunskapskälla är tillräcklig för oss blivande socionomer. På vårterminen 2011 gjorde vi båda vår praktik i verksamheter som bedriver myndighetsutövning, därefter har vårt intresse för problematiken tagit en vändning då vi nu vill förstå samhällsproblemet utifrån vår kommande yrkesroll. För att krydda till det lite valde vi även att se problemet både ur ett politiskt och ur ett organisatoriskt perspektiv. Genom arbetets gång har vi läst en hel del litteratur samt samtalat ingående med varandra om ämnet för att belysa olika perspektiv innan vi valde frågeställning att arbeta efter.

3.4 Litteratursökning

Vi började vår litteratursökning i Göteborg Universitets bibliotek där vi valde att söka i databasen LIBRIS. I detta läge visste vi inte hur vi skulle angripa vårt ämne som vi bestämt oss att skriva om. Därför använde vi till en början ämnet som sökord. Sökorden "våld i nära relationer", "mäns våld mot kvinnor", och på engelska "intimate partner violence" och "violence against women", gav oss många träffar. Under denna litteratursökning hittade vi många bra böcker, rapporter, avhandlingar samt artiklar. Vi har även sökt material via elektroniska källor på Socialstyrelsen, Regeringskansliet, Länsstyrelsen och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige. Efterhand när vi kommit på mer specifikt hur vi ville angripa problemet, tittade vi i källförteckningar och sökte dessa källor för att läsa mer om historien bakom som har lett fram till hur det ser ut idag. Då vårt syfte klarnade och våra teorier växte fram, sökte vi vidare inom ämnen som organisationsteori, yrkesetik, strukturer på arbetsplatsen samt aktuell lagstiftning och handlingsplaner.

3.5 Urval och rekrytering

Arbetsplatserna som vi använde oss utav var två socialkontor och en kommunal kvinnojour, där vi har intervjuat två personer på respektive arbetsplats. Vi valde att ta kontakt med erfarna socialarbetare inom problemområdet, då vi tidigt förstod att det var ett stort och komplicerat problemområde. Med avsikt valde vi också att de två socialkontoren skulle vara i olika delar av Sverige. Vi valde därför att intervju två personer i en landsbygdskommun och två i en storstadskommun. Med det ville vi kunna urskilja eventuella likheter och/eller skillnader i arbetsmetoder, samverkanssituationer samt subjektiva upplevelser utav det professionella arbetet. Varför vi valde en kommunal kvinnojour, var dels för att storstadskommunen i första hand hänvisar till dem i akuta situationer. Och för att vi ville veta hur socionomutbildade kuratorer arbetade i denna verksamhet. Varför vi *inte* valde en kommunal kvinnojour i den lilla kommunen var för det endast finns kommunala kvinnojourer i våra tre storstäder i Sverige vilka är Stockholm, Göteborg och Malmö.

De båda socialkontoren vi använde oss av kan anses jämförbara i den bemärkelsen att de samverkar geografiskt under lika stora områden samt tar emot både våldsutsatta och våldsutövare. De tjänstemän som intervjuats på de två socialkontoren samt på den kommunala kvinnojouren är alla sex utbildade socionomer. Våra respondenter är alla kvinnor och de flesta har en lång erfarenhet inom socialt arbete. Fyra av respondenterna är specifikt utbildade och arbetar dagligen med problematiken våld i nära relationer. Rekryteringen utav våra respondenter har skett genom att vi tagit kontakt med dem via telefon. Vi har berättat att vi skriver vår kandidatuppsats om våld i nära relationer och låtit dem själva tilldela oss två personer på respektive arbetsplats. Vi har använt oss av ett *snöbollsurval* som kan liknas vid ett kedjeurval eller ett bekvämlighetsurval. Vi tog hjälp av relevanta individer för att vi tyckte det passade vår undersökningsfrågeställningar och syfte. På det viset hoppades vi på att få med personer som var erfarna och kompetenta inom vår studies område (Bryman, 2011).

Kvale (2009) menar att det är svårt att veta hur många som behöver intervjuas för att svaren skall bli mättade. I vår studie har inte antalet respondenter någon avgörande roll då vi inte har valt att generalisera, och vårt syfte är att se vilken uppfattning

professionella har kring sin yrkesroll, arbetsmetoder samt samverkan i två jämförande kommuner i deras arbeten med våld i nära relationer.

Det som är negativt med att använda sig av *snöbollsurval* för att hitta respondenter är att det är osannolikt att urvalet kommer att vara representativt för hela populationen. Men då vår uppsats har en kvalitativ forskningsstrategi och vårt syfte varit en jämförande fallstudie, anser vi att vi varit rättvisa i jämförelsen. Vår åsikt är också att vi fått med oss en hel del av hur hela deras verksamhet fungerar på grund av att vi valt de mest kompetenta inom området. Vi märkte att respondenterna i vissa fall bekräftade varandra och i vissa fall skilde sig intervju svaren åt, men vi upplevde att vi fick den svarsbredd vi sökte i vår studie (Bryman, 2011).

3.6 Analysmetod

Under framtagningen av vår intervjuguide funderade vi i termer om att använda oss av olika teman som sedermera skulle hjälpa oss att analysera vårt resultat. Dalen (2007) menar att forska inom det aktuella ämnet genom att läsa litteratur samt teorier hjälper den som forskar att förstå ämnet bättre. Analys och tolkning av intervjuer kan göras på flera sätt. Intervjuanalys som bricolage betyder att det finns flera olika verktyg som kan fungera i analysen genom att utnyttja olika analytiska tekniker och begrepp. Genom att ha ett öppet sinne när man läser igenom intervjuerna, även om frågorna har delats in i teman, kan nya samband och strukturer uppkomma som kan ge en ytterligare dimension i studien (Kvale, 2001).

Vi utgick från redan givna teman som fanns med i vår intervjuguide i vår analys, vilket gjorde det lättare att analysera vårt omfattande och relativt ostrukturerade material. Vårt första steg efter våra genomförda intervjuer var att transkribera ljudfilerna, vilket gjordes ordagrant och en kort tid efter intervjuerna för att lättare kunna minnas vad som sagts. Därefter skrevs materialet ut och tillsammans markerade vi det ansåg vara mest relevant att ha med. Utifrån vårt teoretiska perspektiv och syfte bestämde vi vad vi ansåg vara viktigast att ta med. Den relevanta informationen vi samlat in från respondenterna sammanfattades och placerades under varje förutbestämt tema. För att göra det lättare för läsaren valde vi att fläta samman resultat och analys under respektive verksamhet. Även i analysen av resultaten har vårt teoretiska perspektiv varit med tillsammans med tidigare forskning.

3.7 Forskningsetiska överväganden

Vår ambition har varit att vara mycket noggrann i vår studie vad det gäller forskningsetiska överväganden. Som ansvarig forskare skall man noga väga vikten av det förväntade kunskapsstillskottet mot möjliga risker i form av konsekvenser för den intervjuade. Det är av stor vikt för oss att se till så att det inte förekommer någon bristfällighet för respondenterna och vi kommer att vara helt uppriktiga och ärliga rakt igenom hela vår studie (Bryman, 2011). Vi har varit noga med att inte tala om var de olika socialbyråerna och kvinnojouren är belägna, då vi vill skydda respondenternas anonymitet och öppenhet i intervjuerna.

Enligt Vetenskapsrådet forsknings etiska principer finns det fyra huvudkrav att följa (www.codex.se). Det första är *informationskravet* som i vårt fall innebär att vi tog kontakt med de båda socialkontorens mest kunniga inom området våld i nära relationer. Vi frågade om de var intresserade av att delta i vår studie och informerade dem muntligt om vilka moment som ingår i studien. Inför våra intervjuer mailade vi ut ett missivbrev och intervjuguide till respondenterna (se bilaga 9.1–9.2). I missivbrevet redogjorde vi för vårt tänkta ämne samt tog upp vilka villkor som gäller för deras medverkan. Vi förmedlade även att det är frivilligt att medverka i studien och att respondenten när som helst har rätt att avblåsa sin medverkan. Det andra kravet är *samtyckeskravet* och innebär att respondenterna själva har rätt att bestämma över sin medverkan. Om någon av våra respondenter skulle vara under 18 år bör vårdnadshavares godkännande krävas. I vårt fall fick vi ett muntligt samtycke till intervjun och det tyckte vi räckte, då alla våra respondenter är professionella yrkesutövare.

Det tredje *Konfidentialitetskravet* innebär att vår undersökning kommer att behandlas *konfidentiellt* och att den enda som kommer att ha tillgång till materialet är vi som forskare. Med konfidentialitetskravet menas också att det är viktigt att skydda deltagarnas identitet och att inte röja deras namn i uppsatsen. Därför har vi använt fingerade namn som Kurator 1 och Socialsekreterare 1 och 2 i resultatdelen. Vi bedyrar att all data vi tagit del av, förvaras och avrapporteras på ett sådant sätt att de intervjuade inte kan identifieras av utomstående. Vi har tydligt klargjort att intervjun kommer att spelas in och att materialet enbart kommer att användas till vår studie och därefter kommer att makuleras.

Det fjärde är *nyttjandekravet* som innebär att de uppgifter vi samlat in endast får användas för just det här specifika ändamålet. I vårt fall är det endast vi som forskare som har tillgång till all material kring intervjuerna (Bryman, 2011, www.codex.se).

3.8 Metoddiskussion

Vi anser att kvalitativ intervjuundersökning har varit ett bra sätt att angripa ämnet våld i nära relationer utifrån studien syfte att beskriva och försöka förklara hur de professionella arbetar, samverkar och deras egna tankar kring värderingar. En kvantitativ studie med exempelvis en enkätundersökning lämpade sig inte enligt oss, eftersom vi då borde ha mer förkunskap i ämnet för att ställa relevanta frågor för vårt syfte. Det var svårt nog för våra respondenter att svara på våra frågor, trots att de fick intervjuguiden innan intervjutillfället. Vi var tvungna att definiera vissa begrepp, för att de skulle kunna förstå och kunna svara korrekt. Vår studie skulle med fördel kunna utökas med fler intervjuer och då även med andra typer av hjälpverksamheter. Vi hade också funderingar på att bredda vårt geografiska undersökningsområde för att få en ökad förståelseram. Andra möjliga angreppssätt kunde ha varit att studera och jämföra domar i partnervåld, intervju polis, studera samarbete mellan polis och socialtjänst, fokusgrupper eller vanliga intervjuer med allmänheten för att se hur det pratas om fenomenet etcetera men det överlämnar vi åt andra att forska om. Vi märkte att intervju professionella inom socialtjänst och på kvinnojour kräver god framförhållning på grund av deras höga arbetsbelastning. Under intervjuerna ställde vi frågor som fanns med i intervjuguiden men även vissa följdfrågor. Vi kunde uppleva svårigheter med att analysera vissa intervjusvar, då vissa av respondenterna svarade utifrån tidigare fall de arbetade med. Det fanns även positiva aspekter med dessa svårigheter för vid analys av

dessa fall kunde vi urskilja respondenternas känslor kring att arbeta med våld i nära relationer.

3.9 Validitet, reliabilitet, generaliserbarhet och replikerbarhet

Validiteten i en studie innebär att studiens gångbarhet sätts på prov. Det handlar om att se hur väl studien undersöker det som skulle undersökas (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi har utgått ifrån våra frågeställningar när vi gjorde vår intervjuguide för att få svar på det vi ville undersöka. Under hela tiden vi arbetat med vår uppsats har vi fört diskussioner sinsemellan kring resultaten och analysen för att återkoppla till studiens syfte och frågeställningar. För att nå en hög validitet var vi noga med att lyssna igenom våra ljudfiler flera gånger och sedan skriva dem ordagrant. Vi anser att tillförlitligheten hos våra respondenters data varit hög, då de alla haft god kunskap inom ämnet våld i nära relationer. Men vi vet med oss att det är vanskligt att låta två personer representera en hel verksamhet.

Reliabiliteten i en studie syftar till att studien har verkställts på ett korrekt sätt. Studien ska kunna genomföras av andra forskare vid en annan tidpunkt. Reliabiliteten hos respondenterna handlar om huruvida de svarar på liknande sätt vid en ny intervju eller inte, samt om studien åter kan göras med liknande resultat har studien en hög reliabilitet (Kvale & Brinkmann, 2009, Thurén, 2007). Vi har varit närvarande båda två under samtliga intervjuer, på detta sätt har vi minskat risken att vi feltolkat intervjuerna och alla intervjuer är gjorda på varje respondents kontor. Vi spelade in samtalen med hjälp av våra mobiltelefoner och ljudfilerna var av bra kvalitet och borde därför inte ha inverkat på studiens reliabilitet. Vi har funderat på om de gånger vi fått förklara begrepp då respondenten inte förstått intervjufrågan kan ha påverkat deras svar, då det ibland kan uppfattas ledande.

Vi har som avsikt att försöka förstå respondenterna som arbetar med våld i nära relationer upplever arbetsmetoder, samverkan och sig själva som verktyg? Vår utgångspunkt har varit utifrån regeringens proposition om samhällsinsatser. Våra avsikter är att lyfta fram de professionellas tankar och åsikter som arbetar med våldsutsatta kvinnor där deras berättelser kan vara generaliserbara inom socialtjänsten. Då vi endast har undersökt socialtjänsten i två kommuner kan vi inte generalisera vår studie till att gälla för allt våld i nära relationer i alla kommunala verksamheter i Sverige, utan vi har försökt att kartlägga en del av det arbete som äger rum i två kommuner i Sverige. Vi vet också att inte alla socialkontor och kvinnojourer är organiserade och arbetar på samma sätt. Vi har velat redogöra för en viss del i Sverige och hur deras arbete fungerar där. Vad som också säkert har påverkat vårt resultat är att vi endast har intervjuat de mest kunniga inom området på varje myndighet och de har fått representera hela sin verksamhet.

Vad gäller replikerbarhet som är huruvida resultaten i studien kan upprepas (Bryman, 2011). Då vår studie är en fallstudie där vi gjort en jämförelse mellan två fall blir svaret att de antagligen inte går att upprepa resultaten. Möjligtvis skulle en annan forskare kunna få liknande svar, men över tid kommer svaren att förändras på grund av att samhället ändras.

4 BAKGRUND

Vi har för avsikt att ge läsaren en historisk tillbakablick kring hur våld i nära relationer har sett ut över tid fram tills idag. Våld i nära relationer är ett begrepp som idag innefattar olika grupper i samhället som kan bli utsatta av en närstående såsom våld i samkönade relationer, hedersrelaterat våld samt våld mot funktionshindrade.

Tillbakablicken har ett kvinnoperspektiv då mäns våld mot kvinnor utgör den största delen i våld i nära relationer. Regeringspropositionen från 2007 ligger till grund för den investering som gjordes med närmare en miljard kronor för arbete mot våld i nära relationer.

Därefter beskriver vi socialtjänsten och kommunala kvinnojourer deras ansvar, lagstiftning samt villkor och hur våldet påverkar den professionella. De kostnader som våldet har för samhället ger en viktig förståelse av att våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem idag (Socialstyrelsen, 2006). Sammanfattningsvis ska den tidigare forskningen ge en helhetsbild kring hur våld i nära relationer ser ut idag.

4.1 Historik

Det fokus som ligger på mäns våld gentemot kvinnor idag har sin bakgrund i frågan kring jämställdhet mellan män och kvinnor. Mäns våld mot kvinnor idag visar på den bristande jämvikt som råder mellan kvinnor och män i Sverige men även globalt (www.Roks.se). Historiskt har inte ojämställdheten uppfattats som något problem utan mannen ansågs ha rätt till att hålla reda på sin fru genom att bruka våld vilket var allmänt accepterat. Den traditionen har sitt ursprung i gamla landskapslagarna från medeltiden (Liliequist 2001, Eliasson & Ellgrim, 2006).

Liliequist (2001) menar att mannens position inom äktenskapet inte har problematiserats eller ifrågasatts genom historien utan blivit tagen för given. Därmed råder en könsideologi där gamla föreställningar om mannens status inom de äktenskapliga förhållandena med våld är accepterat förhållningssätt idag. Den acceptans för våld inom äktenskapet som funnits tillbaka i tiden är vägvisaren och anger ramen för hur samhället samt enskilda individer ser på det idag.

Birger Jarl stiftade kvinnofridslagar på 1200-talet men de lagarna var främst för att skydda familjen mot skammen utifall om en kvinna i familjen blev våldtagen eller bortrövad. En kvinna kunde bara bli våldtagen av en man utanför familjen. Om detta hände drog den våldtagna kvinnan skam över familjen med mannen i spetsen. Hur hon sedan blev behandlad av sin man ansågs vara upp till mannen i familjen som var överhuvudet. Kvinnan ägde inga rättigheter om sin egen person. Hon kunde inte ens skilja sig om hon ville det utan det var mannen som hade rätten att upplösa ett äktenskap. Han hade även rätt att döda sin fru om hon hade varit otrogen enligt Svealagarna. På 1600-talet hade mannen rätt att äga sin kvinna om hon inte var honom tillräckligt undergiven. Först på 1700-talet fick mannen restriktioner om att inte använda alltför kraftigt våld gentemot kvinnan. Våldet fick inte leda till allvarliga

skador eller döden. Övrigt våld sågs som disciplinering. Lagen om husaga avskaffades 1864. Det blev brottsligt för mannen att aga sin kvinna. Dock dröjer det ett sekel innan våldtäkt inom äktenskapet blir brottsligt.

1965 är Sverige först i världen med att stifta en lag där våldtäkt inom äktenskapet blir förbjuden. Tidigare försök till att instifta lagar där misshandel inom äktenskapet skulle falla under allmänt åtal misslyckades. De attityder och normer som rådde i vårt samhälle under början av 1900-talet såg familjen som en viktig institution där mannens position som överordnad inte fick försvagas (Eliasson & Ellgrim, 2006)

Det är först när kvinnojoursrörelsen växte fram under slutet på 70-talet som det kom i dager vad som skedde inom hemmets fyra väggar. Lagarna förändrades i sakta mak mot att synliggöra mannens våld mot kvinnan (Heimer & Posse, 2004). Många kvinnojourer började byggas under 80-talet och kom att bidra till att attityder och normer började förändra sig bland våra politiker som började stifta fler lagar mot våld i nära relationer (Eliasson & Ellgrim, 2006).

Alla former av våld mot kvinnor i heterosexuella relationer jämställdes som misshandel så sent som 1982. Tidigare har det funnits ett starkt motstånd mot att blanda sig i människors privatliv politiskt vilket var något som skulle avhandlas i kommande proposition 1997/98 (Liliequist 2001, Heimer & Posse, 2004). Först 1993 upprättades en kvinnovåldskommision² med syfte att sätta kvinnors utsatthet i fokus samt att finna preventiva lösningar mot mäns våld mot kvinnor. Det resulterade i att en proposition om kvinnofrid kom till 1997. Kommissionen ville synliggöra att våld i nära relationer var könsspecifikt genom att införa ett könsspecifikt brott. Det skulle enligt kommissionen beskriva omfattningen av mäns våld mot kvinnor i nära relationer (SOU 1995:60).

Ett Rikskvinnocentrum formades i Uppsala. De fick till uppgift att finna goda metoder om hur kvinnor som blir utsatta för våld vårdas samt även att sprida kunskap till allmänheten om kvinnovåld och utbilda professionella inom ämnet. År 2000 skapades ett nationellt råd för kvinnofrid som skulle ge regeringen råd i olika frågor kring våld i nära relationer (Heimer & Posse, 2004). Kvinnofridsreformen innebar att fokus riktades mot mannen istället som våldsutövare snarare än mot den utsatta kvinnan. Ett exempel är prostitutionen som kan betraktas som strukturellt våld från samhällets sida. Genom att göra köp av sexuella tjänster brottsligt agerar man mot mannen istället för den stigmatiserade kvinnan med hopp om att minska på prostitutionen (Eliasson & Ellgrim, 2006).

Sammantaget har det skett betydande förändringar där våld i nära relationer sedan 2000-talet har blivit en gemensam arena för politiken, forskning samt kvinnojoursrörelsen. Från att våld i nära relationer betraktats närmast som könsneutralt under 1980–90-talet har det övergått till ett synsätt där kvinnan blivit central och det gäller även andra grupper i samhället. Underförståelsen är att en könsmaktsordning fortlever vilket innebär att kvinnan ses som underordnad mannen, och är en gemensam förståelse och kunskap. Kvinnoförtryck är en del av den strukturen. Under 2000-talet har myndigheter varit verksamma i frågan kring våld i nära relationer genom att regeringen arbetat fram direktiv kring nya kunskaper och metoder för olika yrkesgrupper inom socialtjänsten, polisen samt inom hälso- och sjukvården (Roks rapport 1/2009).

² Kvinnovåldskommisionen tillkom på uppdrag av socialdepartementet 1993 för att föra fram förslag och åtgärder för att motverka våld utifrån ett kvinnoperspektiv (SOU 1995:60).

4.2 Regeringens proposition 2007/08:39

Den svenska regeringen satsade nära 900 miljoner kronor i en handlingsplan som omfattar 56 åtgärder mellan åren 2007-2010. Regeringspropositionen handlar om en långsiktig satsning på att motverka våld i nära relationer samt att öka tryggheten samt säkerheten för människor som utsatts för våld. Den här satsningen har ambitionen att ske på nationell, regional samt på lokal nivå. Statliga myndigheter, landsting samt kommuner fick det övergripande ansvaret att genomföra handlingsplanens olika delar.

Handlingsplanen kom till för att en ökad samverkan mellan myndigheter är nödvändig samt att visa på att frivillighetsorganisationernas verksamheter är ett viktigt komplement till de offentliga verksamheterna. Regelverk, rutiner och myndigheters sätt att arbeta skulle inte utan bra skäl hindra ett fördjupat samarbete. Regeringen menade att en höjd kompetens och medvetande hos de anställda ska leda till en varaktig höjd ambitionsnivå i kampen mot våldet.

De olika insatsområdena är: ett ökat skydd åt våldsutsatta, förbättra förebyggande insatser, en kvalitetssäkring inom rättsväsendet, utveckling av insatser för våldsutövare, ökad samverkan samt ökad kunskap inom ämnet våld i nära relationer för de professionella men även en ökad kunskap riktad mot allmänheten.

Den problembeskrivning som propositionen tar upp som bakgrund handlar om att trots en hög jämställdhet i Sverige uppfattas våld i nära relationer som ett allvarligt samhällsproblem. Det handlar även om kostnader som våld i nära relationer belastar samhället. Tidigare har den våldsutsatte studerats men nu vill man även fokusera på våldsutövaren. I tidigare forskning finns det flera förklaringsmodeller kring varför våld utövas men det finns en strävan att vilja öka kunskapen genom fler förklaringsmodeller. Fokus sätts på möjliga åtgärder som kan hjälpa våldsutövaren.

Till bakgrund ligger även den statistik kring våld som presenteras i Nationella trygghetsundersökningen 2006 samt i Brå:s rapport 2007:14. I de undersökningarna framkom det att det var runt 60 000 kvinnor mellan 16-79 år som har blivit utsatta av någon närstående eller en bekant. En närstående kan vara partner i samkönad relation, man eller kvinna i en heterosexuell relation. Männens står dock för den största delen av våldsutövningen. Propositionen uppmärksammar även problemområden som hedersrelaterat våld, våld i samkönade relationer samt särskilt utsatta grupper (Prop. 2007/08:39).

4.3 Samhällets ansvar

Samhället har ett ansvar och förutsättningar att motverka mäns våld mot kvinnor våld i nära relationer, dock är det fortfarande besvärligt, då stereotypa värderingar och attityder lever kvar bland både hos professionella yrkesgrupper och enskilda individer. Det tycks att vi medborgare lever i ett jämlikt samhälle i Sverige, trots att det fortfarande finns en ojämlikhet mellan kvinnor och män. Olikheterna är dels att de fortfarande inte alltid är lika lön för lika arbete, dels ur ett könsperspektiv där mannen har en överordnad roll samt är normen i samhället på många plan fortfarande (Heimer & Posse, 2004).

Det är samhällets ansvar att skydda alla i vårt samhälle mot att bli utsatta för våld. För kvinnor som blivit utsatta erbjuds en rad olika skyddsåtgärder för att komma ifrån mannen som utsätter henne för hot och våld. Kvinnan kan få en ny identitet, erbjudas larpaket samt besöksförbud och dessa åtgärder tillhandahåller polisen. Socialtjänsten kan erbjuda ett skyddat boende på en tjej- eller kvinnojour om det skulle behövas. Paradoxalt nog gör den våldutsatta kvinnan ofta allt för att dölja att hon utsätts för våld, då hon många gånger bär på starka känslor av skuld och skam. Det gör i sin tur problemet svårt att upptäcka för socialsekreteraren vid ett besök. Kvinnan kanske söker hjälp hos socialtjänsten av en helt annan anledning än det underliggande våldsproblemet. Att upptäcka, känna igen och våga ställa frågor kring det eventuella våldet är därför oerhört viktigt för dem som arbetar inom socialtjänsten (Wallberg, 2003).

Heimer & Posse (2004) menar att det är viktigt att kunskap förmedlas till alla professionella som kommer i kontakt med personer som är utsatta för våld i nära relationer. Utbildning ska rensa bort fördomar och attityder samt myter som finns om kvinnor som blir våldutsatta men även kvinnors ställning i samhället historiskt och i nutid. Kvinnor behöver ett gott bemötande från alla plan i samhället.

4.4 Våldets konsekvenser för samhället

Det är under 2000-talet som det har förts debatter kring vilka kostnader våld i nära relationer genererar för samhället. Det har varit svårt att beräkna exakt hur mycket pengar det handlar om. Socialstyrelsen har uppskattat kostnaderna till mellan 2695 – 3300 miljoner kronor per år. Där står sjukvården för 21–38 miljoner kronor, rättsväsendet för 1 098–1 189 miljoner kronor, socialtjänsten för 706–1 149 miljoner kronor samt kvinno- och brottsofferjourer 73–79 miljoner kronor (Socialstyrelsen, 2006).

Det är viktigt att räkna och försöka finna vilka kostnaderna är dels för att uppmärksamma samhället om allvaret i frågan men dels för att visa på att det kostar pengar i slutändan. Den svenske samhällsekonomen Stefan de Vylder talar om direkta och indirekta kostnader. De direkta kostnaderna innebär alla kostnader som har att göra med den utsatta samt förövaren. De direkta kostnaderna kan vara allt ifrån materiella saker till rättegångskostnader vilket är en omedelbar kostnad som ligger på samhället. Den indirekta kostnaden är alla kostnader som sjukskrivningar, nedsatt arbetsförmåga, psykofarmaka och psykisk ohälsa (Eliasson & Ellgrim, 2006). Det är inte enkelt att beräkna vad våld i nära relationer kostar samhället då det finns en privat aspekt i frågan. Många anmäler inte våldet och håller det för sig själva. Andra problem i samhället såsom alkoholism, arbetslöshet och psykisk ohälsa kan vara symptom som beror på våld i nära relationer. Det som drabbar den utsatte i form av en försämrad livskvalitet i form av rädsla, minskad livsutrymme etcetera är svårberäknat. Den delen som är svårast att beräkna anses även bära den största kostnaden samhällsekonomiskt (NCK-rapport 2010:4).

Nationellt centrum för kvinnofrid³ (NCK) tar upp att våldet har långsiktiga följder som påverkar 85000–190000 barn i Sverige. Dessa barn lever i familjer där det förekommer våld. Våldet överförs mellan generationer och kan ge problem i form av psykisk ohälsa hos barnen senare i vuxenlivet. Slutligen verkar det som den uppskattade kostnad som Socialstyrelsen beräknat kring våldet antas vara grovt underskattad (www.nck.uu.se).

4.5 Socialtjänsten och dess lagar & villkor

Socialtjänsten som även benämns *socialförvaltningen* är en kommunal förvaltningsmyndighet som rättar sig efter varje kommuns socialnämnd eller annan nämnd, vilken ansvarar för det politiska arbetet som styrs av socialtjänstlagen. Uppdelningen inom socialtjänstens enheter kan se lite olika ut i olika kommuner, men brukar bestå av vård, stöd och service till personer med funktionshinder, stöd till missbrukare, äldreomsorg samt individ och familjeomsorg. Inom den sistnämnda verksamheten har socialtjänsten bland annat i uppdrag att hjälpa och stödja den enskilda individen, barn, ungdomar och familjer som befinner sig i utsatta situationer (Fahlberg, 2009). Människans lika värde och allas rätt till vård, omsorg och trygghet är en grundprincip som socialtjänsten värnar om och deras tidiga insatser kan vara livsavgörande för dem som exempelvis utsätts för våld i nära relationer. Enligt socialtjänstlagens (SoL 2001:453) portalparagraf (Kap 1 § 1) är det kommunens skyldighet att tillhandahålla ekonomisk, social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor samt att deras aktiva deltagande i samhället vilar på demokratisk och solidarisk grund (NCK, 2011).

I (SoL 2001: 453, Kap 2) framkommer även socialtjänstens funktion och ansvar som socialtjänsten har i förhållande till de personer som bor och vistas i deras kommun. Det står i lagen (SoL 2001: 453, Kap 3 § 4 och 5) att den hjälp som skall anvisas skall vara individuellt utarbetad och att samverkan måste ske mellan myndigheter, andra verksamheter och föreningar i den uppsökande verksamheten och vid behov för den enskilde. Socialtjänstlagen är en ramlag som innebär att kommunerna har en stor frihet att anpassa verksamheten efter de lokala premisserna, samtidigt som de har det yttersta ansvaret för att alla vistas i kommunen får det stöd och hjälp som de behöver. Bestämmelsen i (SoL 2001: 453, Kap 5 § 11) handlar om socialtjänstens ansvar för brottsoffer och dess särskilda bestämmelser för olika grupper. Där det står att: *”Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation”*. Socialtjänsten skall även särskilt ta hänsyn till att barn som varit vittne till våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av hjälp och stöd. Myndigheter som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor vars barn far illa är skyldiga att anmäla till socialtjänsten enligt (SoL 2001:453, 14 kap § 1, Fahlberg, 2009, NCK, 2011).

³ NCK är ett nationellt kunskaps- och resurscentrum inom områdena mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Centrumet arbetar på regeringens uppdrag med metodutveckling, utbildning, information, kunskapssammanställningar, analys av forskningsbehov och stöd till våldsutsatta kvinnor (www.nck.uu.se)

Socialtjänsten kan erbjuda kvinnan ett stödsamtal, en kontaktperson, rådgivning, tillfälligt skyddat boende samt ekonomiskt bistånd, men insatserna ser lite olika ut i olika kommuner. De våldsutövande männen har enligt socialtjänstlagen också rätt till stöd och hjälp och bör ha en egen socialsekreterare som kan motivera honom att söka hjälp för sitt våldsbeteende. Det kan också vara på sin plats för socialtjänsten att göra en bedömning av hans omsorgsförmåga för sina eventuella barn enligt SoL 11 kap.2 (Heimer & Pose, 2003). För att skydda kvinnan har socialtjänsten sekretess enligt Offentlighets- och sekretesslag (2009:400). Det står i 26 kap 1§ att: *”Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men”* Sekretessen gäller både gentemot andra myndigheter samt mot allmänheten. Om den utsatte ger sitt samtycke blir sekretessen inget hinder för samarbete med andra myndigheter (Munck, 2011).

4.6 Våldets påverkan för den professionella

I en nyutgiven bok *”Hur går hon”* av Viveka Enander och Carin Holmberg (red) från 2011 tar Hanna Olsson upp frågan kring hur den professionella ska agera i mötet med våldutsatta. Olsson vänder sig till alla som kan komma i kontakt med en våldutsatt kvinna. Det kan vara inom polisen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten såväl som personal på kvinnojourer. De frågeställningar som tas upp är huruvida de professionella påverkas negativt på ett privat plan av att ständigt lyssna till berättelser om våld. Hon tar även upp om olika strategier för att orka med dessa våldsberättelser och möten i deras dagliga arbeten. Olsson (2011) skriver om *”det farliga men viktiga lyssnandet”* som handlar om hennes egen erfarenhet hon förvärvat genom sin forskning kring prostituerade kvinnor, om hur det arbetet påverkade henne. Den nära relation som utvecklades med de kvinnor som Olsson intervjuade fick henne att börja reflektera över hur det berörde henne som professionell lyssnare. Deras berättelser om våld och utsatthet satte spår som gav psykiska reaktioner.

Olsson (2011) talar vidare om att det har forskats på olika håll globalt kring hur det påverkar den professionella att lyssna till våld, vilka reaktioner det väcker samt hur de professionella ska tänka och agera för att skydda sig mot att inte brytas ner. För den personal som arbetar med våldutsatta är det viktigt att ha en professionell hållning för att kunna hantera och arbeta med ämnet våld i nära relationer. Det finns en risk i att arbeta med våld i nära relationer då känslomässiga reaktioner hos den professionella kan uppstå i mötet med våldutsatta. Oftast kan inte den professionella ta upp olika fall i sitt privata liv och få stöttning på grund av sekretess. Det måste då finnas kollegor som kan ta emot när den professionella känner att lyssnandet gett reaktioner som har verkan på henne negativt både på arbetet men även på hemmaplan. Margareta Hydén (2008) talar om att lyssnandet kan skapa en maktlöshet hos den professionella som kan resultera i en irritation gentemot den utsatte.

Olika stressreaktioner är varningssignaler som den professionella kan vara uppmärksam på. Stressreaktioner kan påverka känslomässigt, beteendemässigt men även fysiskt och mentalt. Stress i det dagliga arbetet är en fråga som fått en hel del uppmärksamhet men vad som är de utlösande faktorerna är en svårare fråga menar Olsson (2011). I dag uppmärksammas arbetet med våld i nära relationer på ett helt annat sätt och ny kunskap

kring ämnet har lett till att nya krav ställs på de professionella inom alla områden som kommer i kontakt med våldsutsatta (Olsson, 2011).

Att arbeta med våld i nära relationer innebär att personalen kommer olika nära den utsatte och det blir då oundvikligt att inte bli påverkad som människa i sitt yrke. Olsson (2011) menar att alla inte reagerar på samma sätt i alla situationer i mötet med våldsutsatta men att det finns liknande reaktionsmönster bland professionella. Hon lyfter upp vikten av att förstå helheten och bakgrunden till varför en våldsutsatt hamnat i den situation som personen befinner sig. Det är viktigt att förstå att den akuta situationen handlar om att personen befinner sig i ett krisläge.

För den professionella är lyssnandet viktigt men samtidigt en risk då *empati* och *härbargerande av känslor* är olika aspekter som får oss att leva in oss i en annan människas situation och känslor. Den som stöttar och lyssnar hjälper den våldsutsatte att orka berätta vidare om vad som har hänt. I lyssnandet får personal bära den våldsutsattes känslor och berättelse. Här finns det en grundläggande aspekt där det måste finnas en medveten gräns hos den som lyssnar att förhålla sig både professionell och som medmänniska. Känslor ”smittar” och det är lätt att ta på sig den våldsutsattes känslor och upplevelser. Det finns ett begrepp som kallas för sekundär traumatisering som innebär att trauman som en våldsutsatt berättar om kan ha en smittande inverkan på lyssnaren och få liknande reaktioner som den utsatte. Den risken finns alltid när man som professionell får en överexponering av våldsberättelser och inte har strategier för att hantera det. Empati och medkänsla med den utsatte kan få den professionella att skapa skuld-känslor hos sig. Det innebär att den professionella identifierar sig med sin klient och vill gör allt för den utsatte. Hon kan då lätt glömma att sätta upp gränser utifrån sin yrkesroll (Olsson, 2011).

Ju längre som en professionell arbetat med frågorna desto mer kunskap förvärvas och därmed byggs det upp ett förhållningssätt som hjälper den professionella att hantera de svåra mötena. För att hantera ett arbete med våld i nära relationer kräver det att det finns en ledning som erbjuder kvalificerad utomstående handledning för de anställda samt att det finns rutiner och strukturer på arbetsplatsen för hur de anställda ska arbeta med frågorna. Strukturen är ramen som ska ge professionella verktygen till sitt uppdrag i arbetet med våld i nära relationer. Det sker genom tydliga förväntningar och krav från ledningen (Olsson, 2011).

4.7 Kvinnojourer

Det finns i det närmaste 180 kvinno- och tjejjourer i Sverige varav tre av dem är kommunala kvinnojourer belägna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Bestämmelserna är sådana att socialtjänsten alltid i första hand lämnar sitt uppdrag eller ärende till kommunala kvinnojourerna i storstadsregionen, därefter anlitas de frivilliga kvinnojourerna. Kvinnojouren är ofta en förbindande länk mellan de utsatta kvinnorna och myndigheter, vilka exempelvis kan vara migrationsverket, polisen, familjerätten eller rättsväsendet. Alla de tre kommunala kvinnojourerna bär namnet *Kriscentrum för kvinnor* (KCK) och erbjuder stödsamtal och telefonrådgivning dygnet runt samt ett skyddat boende för kvinnor med eller utan barn som utsatts för hot och våld i nära relationer. De som arbetar på KCK är alla socionomutbildade med yrkestiteln kurator. Deras uppgift är förutom stödsamtal, att hjälpa den utsatta kvinnan att hjälpa sig själv.

Det kan då handla om praktiska göromål som exempelvis att fylla i blanketter för skilsmässa eller att ansöka om enskild vårdnad för barn. KCK: s primära uppdrag är att via samhällsinformation och stöd ge kvinnor kraft i och kännedom om hur de ska kunna skydda sig och sina barn från fortsatt hot och våld (SKR).

Enligt Josefin Grände (2008) och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) är det viktigt att det tydligt framgår vilka ramar kring stödkontakter och samtal kvinnojouren har, då detta skapar trygghet och förutsägbarhet för de utsatta kvinnorna. Det genererar också struktur i det kaos kvinnan upplever att hon befinner sig i. Inom kvinnojouren är det angeläget att följa etiska riktlinjer som till exempel att åta sig att avge tystnadslöfte. Vikten av att få prata av sig som professionell i det dagliga arbetet på en kvinnojour är stor då ”våld har en tendens att äta sig in under huden”. Det finns olika modeller för personalen på kvinnojourer att få prata av sig som exempelvis genom handledning. Handledning innebär avlastning och vägledning i det fortsatta arbetet. Ofta är det någon professionell terapeut eller handledarutbildad person som kommer utifrån. Att aktivt arbeta med sina egna värderingar och eventuella fördomar som professionell är viktigt. Det kan personalen göra tillsammans genom att diskutera och hålla en öppet och aktivt pågående samtal sinsemellan kring det som känns besvärligt och det som fungerar. Som professionell kan man ha föreställningar om manligt och kvinnligt som påverkar dem i mötet med de utsatta kvinnorna. Även andra strukturer som etnicitet, religion, sexualitet, ålder och klass kan påverka de professionellas värderingar i mötet. Det är lättare att se andras fördomar eller genomsyrade strukturer, men att själv kunna se sina egna inte strukturer och sedan klara av att ha ett aktivt samtal kring dem är en början till förändring (Grände & Roks, 2008).

Kvinnojourrörelsen bygger på grundsatsen att alla kvinnor har erfarenheter av förtyck och att erfarenheterna fördelar sig på en måttstock. Om den professionelle har egna erfarenheter av exempelvis våld i en nära relation är det angeläget att hon har bearbetat detta ordentligt innan hon har egna stödsamtal. Det är *inte* meningen att hjälpa andra skall vara ett uttryck för att slippa att ta tag i sitt eget bagage. Något som också kan vara svårt för den professionella är att hon enbart får följa den utsatta kvinnan på några steg av hennes färd, men det är en nog så viktig färd (Ibid).

5 TEORETISKA PERSPEKTIV

Utifrån studiens bakomliggande syfte kommer den *Institutionella teorin* att användas som en av våra teoretiska utgångspunkter. Detta perspektiv på organisationer eller organisering har vi valt för att undersöka huruvida det finns organisatoriska strukturer, arbetsmetoder samt samverkansmetoder som kan vara främjande respektive hindrande i arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor.

5.1 Den institutionella teorin

Enligt Barbara Czarniwska, 2008 är institutionell teori ingen enhetlig teoribildning, utan det är ett perspektiv på organisationer och organisering. Institutionell teori kan ses som ett ramverk genom vilket vi kan beskåda vissa fenomen, där kvarlämningar från historien är en del samt där omgivningens påverkan ges en central funktion. Perspektivet på organisationer och organisering *inom institutionell teori* belyser hur handlande i organisationer följer det som tas för givet, regler såväl formella som informella snarare än att välja rationella sätt att handla.

En nackdel med institutionell teori är att den inte rymmer några förklaringsmodeller utifrån den enskilda personen (Eriksson-Zetterquist, 2009). Exempelvis varför socialtjänsten eller kvinnojourens personal tänker och känner som de gör inför val av arbetsmetoder samt samverkan med andra myndigheter i sitt arbete med våld i nära relationer. Det *institutionella perspektivet* innebär att organisationer *inte* är självständiga utan påverkas av externa, institutionella faktorer som exempelvis lagar, förordningar eller andra organisationer. Enligt detta perspektiv är aldrig en organisation helt fri att verkställa nya arbetsmetoder och organisationsförändringar, utan att dessa alltid påverkas av synen på den interna organisationen (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006).

Historiskt har det *institutionella perspektivet* utvecklats ur olika varianter från slutet av 1800-talet. Utvecklingen har skett ur statsvetenskapliga, nationalekonomiska samt sociologiska bakgrunder till dagens tillämpning inom organisationsteori. Inriktningarna har delats in i tidig, ny och skandinavisk institutionalism inom organisationsteori. Den största skillnaden dem emellan tycks vara att skandinavisk och den ny inriktning i högre grad än den tidiga inriktningen ser världen som socialt konstruerad (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006). Med social konstruktion menas att den sociala verkligheten produceras i samspelet mellan individer och grupper och i detta fall mellan och inom organisationer. Det blir intressant att studera vardagliga sociala samspel mellan människor som på ett kreativt sätt agerar för att forma verkligheten. Dessa vardagliga samspelsmönster är viktiga att studera för alla större sociala system och organisationer, då de i allra högsta grad är beroende av denna kunskap i mötet med individer och grupper (Giddens & Birdsall, 2003).

5.1.1 Institutionella strukturer och organisationsfält

Begreppet *institution* kan avse medvetet skapande inrättningar som arbetar med samhällelig verksamhet, exempelvis socialbyråer, anstalter eller kvinnojourer. Begreppet kan också avse olika rutiner, bestämmelser och normer i samhället. Så kallade sociala spelregler som påverkar samhällsmedborgarna. För att beskriva begreppet *strukturer* kan man tänka sig att det är en spelplan där sociala problem uttrycks eller hanteras. Begreppet *Institutionella strukturer* är följaktligen både spelregler, spelare och själva spelplanen. Flera parter och insatser i samhället bidrar aktivt till problemskrivningar och åtgärdshantering. Problemhandlingen äger rum på olika arenor som inom rättsväsendet, kommunerna och inte minst i den massmediala debatten. I den statliga politiken produceras eller reproduceras en rad antaganden om problem och hur de ska lösas. Dessa antagande materialiseras i olika styrmedel och dokument så som t.ex. ekonomiskt bidrag, offentliga föreskrifter, lagar och offentliga utredningar som ytterligare stärker en viss problemsyn och ger idéer om vilka åtgärder som är lämpligast (Meeuwisse & Swärd, 2003).

Ett organisationsfält kan bestå av organisationer som byter varor, tjänster, kunskap eller yrkesmässiga värderingar med varandra. De organisationer som tillhör ett fält bidrar till att skapa fältet samtidigt som de själva skapas av fältet i en ständigt pågående process. I västvärlden är det de ledande institutionerna i form av frivilliga föreningar, marknad eller offentliga förvaltningar som ger struktur åt de flesta organisationsfälten (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006).

I Sverige har kommunerna av tradition en stark position som välfärdsproducenter, vilket ibland framhålls som ett utmärkande egenskap i jämförelse med andra länder. Det kommunala självstyret innebär att sociala problem kan hanteras och lösas på olika sätt i olika kommuner runt om i Sverige. Massmedier så som t.ex. tidningar, nätet, tv och andra sociala medier är andra viktiga aktörer för de *Institutionella strukturerna*. Enligt forskning har massmedia ett stort inflytande när det gäller att bestämma vad som skall definieras som ett socialproblem (Meeuwisse & Swärd, 2003).

5.1.2 Begreppet institutionell isomorfism

Isomorfi betyder "samma form" och begreppet *institutionell isomorfism* inom institutionella organisationer innebär att organisationer som tillhör ett och samma fält tenderar att bli allt mer lika varandra med tiden (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006). DiMaggio och Powell (1991) särskiljde mellan tvingande, imiterande samt normativ isomorfism, där *tvingande isomorfism* kommer ur politisk påverkan. Den starkaste organisationen som exempelvis staten påverkar den svagare organisationen exempelvis socialtjänsten genom lagstiftning och kräver av dem att det skall anpassa sig både till formella och informella krav. *Imiterande isomorfism* kommer ur en förtummelse av osäkerhet som finns i organisationen, då de imiterar andra framgångsrika organisationerna i stället för att hitta egna på egna sätt att lösa problemen. Den sista formen är *normativ isomorfism* som framför allt kommer ifrån professionalisering. Det blir allt vanligare att standardisera de olika organisationerna inom samma fält för att de skall bli framgångsrika och kunna utveckla nätverk. Vilket

visar sig genom att organisationerna anställer personal med likvärdig professionell utbildning för att kunna vidmakthålla sin kunskap och samhörighet samt att de även kan sprida nya idéer inom den egna gruppen (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006).

Enligt Meyer och Rowan, 1977 är en av de väsentligaste delarna i isomorfism att organisationerna utvecklar en gemensam vokabulär (språk) för att kunna rubricera genomtänkta, rationella och legitima skildringar om hur de är verksamma inom organisationen. Den gemensamma organiserade vokabulär anser forskarna ovan vara en myt då den inte har med effektivitet att göra utan att organisationens personal istället blir belönade för att de är lika (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre, 2006).

6 RESULTAT OCH ANALYS

I denna del kommer vi att varva vårt resultat av vår studie med en direkt påföljande analys. Vi kommer att illustrera svaren från de två verksamheter vi har undersökt både i text och med citat. Resultaten presenteras i underrubriker som vi kategoriserat utifrån intervjuguiden. Det framgår tydligt i resultatdelen hur *samverkan* ser ut, samt vilka *arbetsmetoder* och *personliga strategier* som personalen har i arbetet för att motverka våld i nära relationer.

I analysdelarna försöker vi primärt besvara på frågan om det finns en sammanhållen strategi i arbetet mot våld i nära relationer inom svenska samhället, med tanke på regeringens önskan om samverka myndigheter emellan.

I de två fallen där vi analyserar socialtjänsten i två kommuner kommer vi även att avhandla eventuella likheter och olikheter mellan socialkontoren i storstad samt på landsbyggsort. I storstaden ingår en extra resurs i form av en kommunal kvinnojour som endast finns i Göteborg, Stockholm och Malmö.

6.1 Resultat av samverkan

Samverkan är ett svårdefinierat begrepp, eftersom det betyder olika saker för olika människor, grupper samt organisationer. Enligt Sveriges regering hänsyftar samverkan till den konversation och samarbete som sker mellan självständiga och sidoordnade samhällsaktörer för att integrerat uppnå gemensamma aktiviteter. Vidare vill vi få svar på denna fråga:

Hur ser samverkan ut?

6.1.1 Socialkontor i landsbygdskommun

Enligt sektionschefen var det från början en kvinnlig familjesekreterare som av eget intresse engagerade sig i frågorna kring *våld i nära relationer*. Denna kvinna fick sedermera i uppdrag av landsbygdskontoret att arbeta kring dessa frågor. Detta ledde bland annat till att hon fick ett samarbete med Utväg⁴ och ingick i en arbetsgrupp för att ta fram ett förslag till en gemensam handlingsplan för regionens kommuner. Tjänsten kvinnofridssamordnare har endast funnits i 1,5 år och kom till eftersom socialtjänstlagen ändrades från *bör* till *ska* för lite drygt två år sedan (se Lag 2007: 225). Titeln kvinnofridssamordnare var inte önskvärt idag, då de kändes förlegat och *inte* könsneutralt. Tjänsten är femtio procentig och har varit ett projekt, men till årsskiftet skulle tjänsten permanentas, då ledningen tyckte att det bör finnas en samordnare på socialkontoret.

⁴ Utväg är organisation med verksamhet som består i att samverka mellan myndigheter som kommer i kontakt med mäns våld mot kvinnor i nära relationer; polisen, åklagarmyndigheten, kriminalvården, kommunerna samt hälso- och sjukvården. De arbetar med individinriktade insatser samt gruppverksamhet, förebyggande samt uppsökande i frågor gällande våld i nära relationer. De vänder sig till både utsatta samt de som utsätter och barn som bevittnat våld. Utväg - Skaraborg bildades 1996, Utväg - Södra Älvsborg 2001 samt Utväg - Göteborg 2003 (www.utvag.se)

När det gäller *våld i nära relationer* på vårt undersökta landsbygdskontor finns det ett samarbete i samverkansgrupper, både på lokal nivå i den enskilda kommunen och på regional nivå mellan intilliggande landsbygdskommuner inom regionen. Samarbetet på lokalnivå går ut på att en representant från varje myndighet i kommunen träffas. De myndigheter som finns representerade är socialtjänsten, polisen, grundskolan, gymnasieskolan, vuxen psykiatri samt sjukvården och de träffas två till tre gånger om året.

En gång i månaden samlas kvinnofridssamordnare från intilliggande landsbygdskommuner för att på regional nivå samverka kring handledning, utbildning och vad som händer i varandras verksamheter inom regionen. Denna samverkan upplevs som bra, då de ibland kan kännas ensamt att inte ha kollegor i sin egen kommun som arbetar på samma sätt med problematiken våld i nära relationer.

Samverkansdirektiv kommer direkt från länsstyrelsen om att de skall samverka mellan myndigheterna. Kvinnofridssamordnaren berättar också att de även har Utvägs Etapp två samarbetsprogram, vars syfte är att finnas till för att samverka mellan de myndigheter som kommer i kontakt med våld i nära relationer. Samverkan sker där mellan kommunerna, hälso- och sjukvården, polisen, åklagarmyndighet samt kriminalvården. Utvägs program innebär att socialkontoret utvecklar sin egen verksamhet och integrerar sitt handlingsätt med övriga samarbetspartners. När det exempelvis kommer in en polisanmälan till Utväg från polisen som gäller våld i nära relationer och det finns barn i familjen får socialkontoret som ingår i utvägsprogram Etapp 2 automatisk tillbaka ärendet. Då kallar socialkontoret som ingår i Etapp 2 den våldsutsatte för samtal och tar över fallet från polis och Utväg. I kommuner som tillhör regionen fast inte är med i utvägs etapp 2 program lämnas fallet kvar hos utväg och de kallar den våldsutsatte.

Fördelar med de regionala träffarna enligt kvinnofridssamordnaren är att det finns kontinuitet i att det alltid är samma yrkesmänniskor som möts och diskussionerna är oftast givande kring hur det gemensamma arbetet skall gå smidigare. Nackdelar är att yrkesgrupperna och samordnarna arbetar långt ifrån varandra, då behovet av samarbete ibland är större än vad som görs gällande för att senare vara obefintligt.

*- "Vi jobbar ganska långt isär. Ibland har man större behov av att diskutera kring ett ärende... ibland inte. Så det är lite olika men inget konkret så... bara så olyckligt att vi jobbar så långt isär."
(Kvinnofridsamordnaren)*

Det finns en önskan om att ha ett bättre samarbete med polisen från Kvinnofridsamordnaren, då detta samarbete är näst intill obefintligt idag. Regionen är uppdelad i öst och väst, där samverkan fungerar bättre i öst än i väst. Den östra delen har ett offensivare arbetssätt, en brottsofferstödare och de delar på informationen på ett helt annat sätt än hur de gör i västra delen. Upplevelsen är att de släpper på sekretessen mellan sig på ett helt annat vis, vilket resulterar i en känsla av att det blir tydligt vem som ansvarar för vad och i slutändan kommer detta den utsatte till gagn.

6.1.2 Socialkontor i storstadskommun

När det gäller *våld i nära relationer* på vårt undersökta socialkontor i storstadskommun finns det flera sätt att samverka. Ett sätt är genom treparts samverkan, där man tillsammans med en person från kvinnojouren en från socialtjänsten och den våldsutsatte i lugn och ro sitter ner och diskuterar. Ibland är det även polisen med, exempelvis en kriminalinspektör, socialtjänst och den utsatte. En annan samverkan med polisen är då socialsekreteraren får vittna eller medverka i ett förhör. Det finns också samverkansprojekt med försäkringskassan, arbetsförmedlingen och primärvården där det är meningen att de skall arbeta med de nollplacerade (en grupp som är klassade långtidssjukskrivna och fastnat i ekonomiskt bistånd).

På socialkontoret i storstaden tycker de sig arbeta bra i team med exempelvis VOU (Vård- och omsorgsutbildningen), med gemensamma hembesök och gemensamma arbetsplaner i vissa ärenden, men respondenterna tycker att det alltid kan bli bättre.

- ” Det har säkert varit en del gnäll genom åren att VOU inte kontaktat mig, men som sagt ibland får man vara mer ödmjuk än man skulle ha varit annars och så leder det till att det blir bra”. (Socialsekreterare 1)
- ” Ni vet väl att samverkan är ett honnörsord?” (Socialsekreterare 2)

De får i uppdrag av ledningen att ingå i olika samverkansprojekt. Det finns samverkansgrupper kring vad som helst och det tycker de är guld värt, men det är också något som kommit allt mer på senare år och som har upprepats gång på gång att vara ett bra sätt att arbeta utefter.

På socialkontoret i storstaden tycker de att samverkan fungerar bra, men att det alltid kan bli bättre. Det hade hänt att det funnits konflikter, då utredarna tyckte att kvinnojouren hanterade och flyttade på den utsatte utan att samråda med dem på socialkontoret. Eftersom det är socialtjänsten som är uppdragsgivare och den utsatte var så skör var det inte optimalt att byta boende, men det diskuterades och löstes på ett bra vis. När det gäller samverkan och sekretess kring enskild person tycker socialkontoret i storstaden att de inte är något problem, eftersom det är bara att fråga personen det handlar om eller så kan de prata om personen oidentifierat (prata om ärendet men inte vem det är). På socialkontoret i storstaden finns också en samtyckesblankett, som de är noga med att få ifylld av den utsatte vid nybesök.

Socialkontoret i storstadskommunen upplever att det har ändrat sig från att vara ett mer öppet kontor till ett slutet. Förr kunde exempelvis en våldsutsatt kvinna komma inrusande in på socialkontoret och få hjälp direkt.

Samverkan mellan myndigheter har ökat över tid och socialsekreterare 2 märker att det är positivt, men hon tror att det har att göra med att de lärt känna människor över tid när de haft ärenden ihop. Detta leder till att det blir lättare vid nästa gång man skall samverka. Enligt socialsekreterare 1 finns det en trygghet för klienten med en god samverkan, då hon som professionell kan berätta och lugna klienten inför ett nytt möte med en annan professionell myndighetsperson.

– ” Jag vet att det för ett par veckor sedan satt en ängslig kvinna här ute i väntrummet... vi satt och pratade i en och en halvtimme och sedan sa hon att det hade känts så skönt för psykologen som hon tidigare varit hos hade sagt att hon visste vem socialutredaren var och att hon även hade nämnt henne vid namn. Så på det viset hjälper vi varandra så klienten känner sig trygg.”(Socialsekreterare1)

Negativt kunde vara om exempelvis socialtjänsten tidigare hade gjort en bedömning att den våldsutsatte är i behov av besöksförbud men det tyckte inte polisen, för de är av en annan åsikt.

Här verkar finnas ett glapp i kommunikationen, då inte polisen förklarar varför, då kan det ju bli spekulationer som exempelvis att mannen kan vara god vän med polisen. De funderar på varför får den ena våldsutsatta besöksförbud och inte den andra?

6.1.3 Kommunala kvinnojouren

I den kommunala kvinnojouren samverkar man med socialtjänsten, polis, vårdcentralen, försäkringskassan, mödravårdcentralen och brottsofferjourerna etcetera. Vanligt är att man skapar kontakter, som tyvärr inte alltid håller i sig över tid. Kvinnojouren serverar socialtjänsten då de är en resurs för socialtjänsten och får i uppdrag av dem att skydda kvinnor som behöver stöd och hjälp med samtal och bostad. Den kommunala kvinnojouren har en egen nämnd som ligger vid sidan av dem andra nämnderna. Ett annat samarbete som de har är med sin egen förvaltning, där de bland annat samverkar med familjerådgivningen, familjerätten, kriscentrum för män, Bojen, Utväg, och Utväg barn.

Samverkan med polisen kan se mycket olika ut, för att det finns både bra och kompetenta poliser, men de upplever också att de finns poliser som fortfarande inte tar kvinnorna på allvar. De har inget uttalat eller förarbetat samverkan med polisen utan samverkan består oftast i individuella ärenden, där de handlar om exempelvis polisanmälningar och ansökan om besöksförbud. En annan uppfattning är att det alltid är nya poliser i omlopp vilket gör att det blir svårt att samverka.

De har inga möten där polisen medverkar i den lokala samverkan. Men detta tror de har med Utvägs kvinnofridsamordnare (som sitter i samma hus som den kommunala kvinnojouren) att göra. För att på Utväg arbetar de mer uppsökande och de tar ofta över polisanmälningarna och kontakten med polisen. Ibland har de kontakter inom sjukvården med exempelvis läkare, psykologer och sjuksköterskor men det är ingen formaliserad kontakt. Det finns också en samverkan med ett par advokater som de kan rekommendera att kvinnan ska kunna använda och nyligen har en kontakt med mödravården aktualiserats, som tar emot deras boende kvinnor som exempelvis är gravida eller behöver en gynekologisk undersökning.

Andra nystartade samverkansparter som just har börjat är ett projekt mellan Kvinnojouren och BUP (Barn- och ungdoms psykiatri) för barn som bevittnat våld och kvinna samt barn som kan behöva samordnad terapi för sina trauman. Ett annat projekt är samhällsinformation till nyanlända (som är ett kommunalt arbete där uppdragsgivarna är Länsstyrelsen i Västra Götalands län, integrations- och jämställdhetsenheten), som på kvinnojouren innebär att nyanlända kvinnor får delta i

kurser, där de blir informerade om hur svenska samhället fungerar. Det finns en annan grupp kvinnor som *inte* är nyanlända men aldrig gått på SFI (Svenskundervisning för invandrare) som också är viktiga att fånga upp i informationssyfte. Slutligen har de även två verksamheter som håller i arbetet med barngrupperna Bojen och Utväg barn.

Eftersom den kommunala kvinnojouren och kriscentrum för män (en rådgivning dit män kan vända sig i en svår situation) samt familjerådgivningen ligger under samma förvaltning finns det ett mycket god samverkan dem emellan.

– *”Om familjerådgivaren upplever att det finns våld i en relation... kan hon/han skicka kvinnan hit och mannen till kriscentrum för män och då tar vi emot dem direkt som en gräddfil, då vi är samma i förvaltning”.*
(Kurator2)

Generellt kan samverkan fungera både bra och dåligt mellan socialtjänsten och kvinnojouren, vilket enligt kuratorerna kan bero på personkemi eller på att de professionella *inte* känner varandra. Men det kan även bero på klientens samarbetsförmåga. Kurator 1 beskriver hur det kan vara.

– *”Men ibland kan det bero på klienten också, då det är väldigt lätt att samarbeta runt vissa, för att klienten själv är samarbetsvillig och vissa klienter är det svårare att samarbeta runt. Det är väldigt svårt att säga det på ett enkelt sätt.”*(Kurator 1)

Enligt kuratorerna på kvinnojouren tycker de sig märka att samverkan har ändrats över tid, för att de själva är mer uppmärksamma på vad det innebär att samverka idag. De tar mer vara på kvinnans intresse genom att vara mer diplomatiska och genom att ha en förståelse för att man även som professionell kan smittas av kvinnans känsla av att bli missförstådd och känna maktlöshet.

– *Jag tänker att om... man tycker väldigt synd om en utsatt som är misshandlad och hon får ett väldigt kyligt bemötande av polis eller socialtjänst så kan man lätt överidentifiera sig med kvinnan och bli kvinnans riddare och börja bråka jätte mycket med de andra professionella och det är oftast inte till gagn för kvinnan..* (Kurator 1)

6.2 Jämförande analys av samverkan

Enligt regeringens handlingsplan från 2007 är ett utökat samarbete inom och mellan myndigheter och andra aktörer som kommer i kontakt med den våldsutsatta och förövare ett av de viktigaste insatsområdena för att den våldsutsatte skall få den hjälp hon eller han behöver. Frågan är om den ökade insatsen på *samverkan* har märkts av i den dagliga verksamheten inom socialtjänsten och den underliggande kommunala kvinnojouren.

Det som framkommit vara främjande är att intervjuerna från båda socialkontoren visar att det finns en samverkan ute i de verksamheter vi har studerat. Hindrande kan vara att det inte finns några entydiga svar på vad *samverkan* kan innebära och hur den konkret skall utarbetas. Ett annat hinder kan vara att det saknas en ”mall” där entydiga

erfarenheter samlats för att inspirera och stödja dem som samverkar för att motverka våldet i nära relationer.

När det gäller att kunna samarbeta runt de komplexa frågorna kring *våld i nära relationer*, så är det hindrande att det skiljer sig erfarenhetsmässigt, både inom den egna organisationen och i samverkan med andra myndigheter eller verksamheter. Våra respondenter har ansvar och arbetar dagligen med dessa frågor, men i våra intervjuer framkommer att det även finns erfarenhets- och kunskaps skillnader inom socialtjänsten som yrkesgrupp, vilket kan göra det svårare att samverka internt. Det kan bero på olika saker, så som exempelvis längden den anställde har varit yrkesverksam, vilken vidareutbildning de fått, tidsbrist, personligt engagemang samt professionalisering, men även organisatoriska förutsättningar och dess struktur.

En teoretisk förklaring på samverkan mellan olika myndigheter och inom organisationen kan tas ur perspektivet på organisationer och organisering inom *institutionell teori*. På socialkontoren vi studerat följer handlande det som tas för givet, regler såväl formella som informella snarare än att välja ett rationellt sätt att handla som exempelvis att utforma hur samverkan konkret kan utarbetas. Professionalisering som innebär att det blir allt vanligare att standardisera de olika organisationerna inom samma fält för att de skall bli framgångsrika och kunna utveckla nätverk för exempelvis samverkan. Detta kallas också *normativ isomorfism* som framför allt kommer ifrån professionalisering. Isomorfi betyder "samma form" och inom institutionella organisationer innebär det att verksamheter som tillhör ett och samma fält tenderar att bli allt mer lika varandra med tiden. Vilket åskådliggörs genom att socialkontoren anställer personal med likvärdig professionell utbildning, för att kunna vidmakthålla sin kunskap och samhörighet. Denna *normativa isomorfism* gäller ju inte enbart socialtjänsten utan även de verksamheter som de skall samverka med, vilket kan innebära att det blir hindrande dem sinsemellan vid ett eventuellt utarbetande av samverkan.

Sekretessen för att samverka kring en enskild person mellan självständiga verksamhetsgrenar inom socialtjänsten eller mellan andra myndigheter kan vara hindrande. Socialtjänstens sekretess ligger till grund för människors rätt till integritet och deras självbestämmanderätt. I sekretessfrågan upptäckte vi skillnader mellan landsbyggs kontor och storstadskontor. På landsbygden upplevde de som ett problem, då de kände att det blev trögt att samverka på grund av sekretessen och slutenheten. På storstadskontoret var det oftast inga problem för de använde sig av en så kallad samtyckesblankett, där individen själv fick ge sitt samtycke till att lämna ut uppgifter i syfte att kunna samverka kring den våldsutsatta. Utifall det inget samtycke hade fått så kunde de prata om personen oidentifierat (prata om ärendet men inte vem det är).

6.3 Resultat av arbetsmetoder

Under resultat av arbetsmetoder avhandlar vi frågor kring vilka metoder respondenterna använder sig av i sitt arbete, huruvida de upplever sig ha frihet att forma egna metoder. Respondenterna får svara kring ämnen som förebyggande arbete samt kring evidens och utbildning. Frågornas främsta syfte är att försöka svara på frågeställningen som följer:

Vilka arbetsmetoder finns det?

6.3.1 Socialkontor i landsbygdskommun

Kvinnofridsamordnaren från landsbygdsorten har en tjänst som består till 50 % kvinnofridsamordnare och 25 % kurator på ungdomsmottagningen. Hon berättar att mycket av hennes tid idag går till att utveckla metoder och handlingsplaner som alla inom socialtjänsten ska kunna använda sig av. Sektionschefen på samma socialtjänst menar att tanken är att kvinnofridsamordnaren skall arbeta med att skapa rutiner, arbetssätt och det ska leda till en trygghet så att handläggarna vet vart de skall vända sig och till vilka.

Respondenterna i landsbygdskommunen svarar på frågan kring vilket synsätt de använder sig av. Kvinnofridsamordnaren berättar att hon använder sig av ett holistiskt perspektiv där hela individen uppmärksammas på alla plan. Kvinnofridsamordnaren menar att hon inte använder sig av massor med insatser och kan inte göra så mycket. Vidare berättar sektionschefen att de använder sig av väldigt många olika teorier i sina ärenden men att Anknnytningsteorin⁵ är det grundläggande i deras arbete på individ och familjeomsorgen.

Vi ställer frågan om de känner en frihet i att forma och utveckla metoder i sina arbeten. Både sektionschefen samt kvinnofridsamordnaren känner att de har en frihet i att forma sitt arbete på Socialtjänsten i landsbygdsorten. Kvinnofridsamordnaren berättar att hon mestadels arbetar efter socialstyrelsens handbok Våld. Metoderna som finns i handboken Våld är evidensbaserade enligt henne men att hon mestadels utgår efter egna metoder som inte är evidensbaserade. Sektionschefen svarar att det redan finns en verksamhet som arbetar med våld i nära relationer (Utväg) som deras socialtjänst köper tjänster av redan och förklarar det:

– ”Vi behöver ju inte uppfinna hjulet en gång till när vi har tillgång till det” (Sektionschef)

Vi ställer frågan om hur de ser på förebyggande arbete inom sin verksamhet. Kvinnofridsamordnaren för fram önskemål om att kunna arbeta förebyggande med framtida förövare men att det inte är aktuellt idag. Det arbetet menar hon skulle kunna ske med ungdomar i föreningar och att hon ser informationen som en viktig del i ett förebyggande arbete mot våld i nära relationer. Kvinnofridsamordnaren ser att motiverande samtal på olika nivåer är att arbeta med kommande eventuella risker.

⁵Anknnytningsteorin har sin utgångspunkt i forskningen om den tidiga relationen mellan barn och föräldrar, och hur den påverkar individens sociala förmåga senare i livet. Den sociala kompetensen som barnet utvecklar sker i ett samspel mellan barnet och den närmaste omgivningen. Föräldrarna betraktas oftast som anknnytningsspersoner. Relationer med anknnytningsspersonerna är av stor betydelse för att barnet i framtiden kan samspela med omgivningen samt skapa goda förutsättningar för inläring. Förlust eller bristande relation till anknnytningsspersonen kan leda till problem senare i livet (Payne, 2008).

Sektionschefen tycker att själva kvinnofridssamordnartjänsten är förebyggande i sig genom att den är förlagd på socialtjänsten och som kurator på en ungdomsmottagning där hon möter unga människor. Där kan hon föra ut kunskap och eventuellt fånga upp unga som upplever våld i nära relationer. Tanken är att kvinnofridssamordnaren skall rikta sig mot all personal inom socialförvaltningen menar sektionschefen. Vidare säger sektionschefen att ett förebyggande perspektiv är att se med nya ögon och vara lyhörd för det utsagda i mötena med klienter.

På landsbygdsorten är de akuta insatserna först och främst att erbjuda skydd. Det skyddet finns på två (ej kommunala) kvinnojourer i två städer som ligger närmast inom en 4-7 mils radie. Kvinnofridssamordnaren berättar att hon ibland får köra den utsatta kvinnan till jouten för att kvinnan själv inte kan eller har kraften till det. Sedan handlar den fortsatta insatsen om att påbörja en Sol utredning där kvinnofridssamordnaren har 4 månader på sig. Den utredningen skall alltid göras skyndsamt. I Sol utredningen som kvinnofridssamordnaren gör finns det med en riskbedömning. Den bedömningen ska se vilka de akuta behoven är, vilka de långsiktiga behoven är och dessa behov kan se olika ut. Exempelvis kan det finnas ett behov av ekonomiskt stöd eller behov av nytt boende. På längre sikt handlar det om motiverande samtal. Hon använder sig ofta av kontaktpersoner för kvinnorna vilket hon ser som mycket positivt. Sektionschefen bekräftar att kontaktpersoninsatsen är något som fungerar väl. Det finns ingen arbetsmetod där förövaren har tillgång till en egen socialsekreterare som kan motivera förövaren till att få stöd och hjälp idag. De har inte kommit så långt ännu menar sektionschefen.

Utväg Skaraborg finns för den utsatta kvinnan och dit hänvisar kvinnofridssamordnaren för vidare gruppsamtal bland annat. Det kan vara så i vissa fall att kvinnan får ett nummer att kontakta själv men i andra fall kan kvinnosamordnaren hålla i kontakten åt kvinnan. Är den utsatta i behov av terapi erbjuder inte socialtjänsten det men de kan skicka vidare till landstingets psykiska hälsa.

På frågan kring utbildning berättar kvinnofridssamordnaren att hon går på kurser med jämna mellanrum. Vissa kurser hålls av Utväg och andra av bland annat Länsstyrelsen. Hon berättar att under hösten har hon gått på kurser som handlat om samtal med barn, arbete med förövare, riskbedömning och hedersrelaterat våld. Sektionschefen säger att socialtjänsten årligen sätter upp en utbildningsplan utifrån behov samt utifrån de ekonomiska medel de har avsatta i budgeten. De gör en två års planering när det gäller utbildningar som är mer kostsamma. Sedan är det tanken att Kvinnofridssamordnaren i framtiden ska utbilda all personal kring våld i nära relationer inom socialförvaltningen.

6.3.2 Socialkontor i storstadskommun

I Storstaden anser båda socialsekreterarna som arbetar med våld i nära relationer att även de har funnit egna metoder att arbeta utefter. De använder en del evidensbaserade metoder som lösningsfokuserat arbete och motiverande samtal. Båda socialsekreterarna upplever evidensbegreppet som svårt. De ser att de utvecklingsmedel som de fått genom propositionen (prop.2007/08:39) är till för att utveckla metoder där alla ska bli mer medvetna om att våld kan förekomma i familjer och göra det till en rutin att ställa frågor kring våld vilket inte sker idag enligt socialsekreterare 1 i storstaden.

I storstaden använder sig socialsekreterarna av ett *hela staden perspektiv*. De menar att de använder sig av verksamheter som alla stadsdelar kan använda sig av. Exempelvis Utväg barn, Bojen, kvinnojourer samt den kommunala kvinnojouren. Vidare säger socialsekreterare 1 att ett medborgarperspektiv är att vara förebyggande mot våld i nära relationer. Ett exempel är föreläsningar om ämnet dit alla är välkomna att komma och lyssna oavsett om du arbetar med frågan eller bor i kommunen. Ett annat exempel är en utställning på biblioteket om våld i nära relationer. Båda socialsekreterare tar upp att det är viktigt att våga ställa frågan till klienten om de blivit utsatta för våld i sin nära relation.

– ”Att vara lyhörd i första mötet kan våld i nära relationer upptäckas tidigare”
(socialsekreterare 2)

De använder sig av en utredningsmall där frågan om våld i nära relationer förekommer som en allmän fråga som alltid skall ställas oavsett vad klienten är där för. På frågan kring hur insatserna ser ut berättar socialsekreterare 1 i storstaden att insatserna är väldigt individuella. Hon menar att barn påverkar insatsens utformning. Båda socialsekreterarna säger att det är just uppbrottstiden som är den farligaste för den utsatte. De gör en riskbedömning ihop med kvinnan samt informerar om vilken hjälp som finns att få. På frågan om de använder sig av kontaktmannaskap svarar de att de inte använder sig av det men att det vore intressant. Socialsekreterare 2 menar att det kan vara farligt för kontaktpersonen.

Socialsekreterarna i storstaden berättar vidare att de har precis påbörjat att kontakta "våldsutövaren". Detta för att motivera till en kontakt med en samtalsmottagning samt också för om lämpligt, att förövaren flyttar från den gemensamma bostaden.

Socialsekreterarna berättar att de använder sig av Utväg, den kommunala kvinnojouren som har samtalsgrupper och Bojen för de utsatta kvinnorna. Om klienten behöver terapi kan de erbjuda det genom att hänvisa till psykiatrin. Sedan finns primärvården som kan erbjuda psykologer och kuratorer om det behovet finns. Socialsekreterare 1 ser att det finns bristande kunskap inom sjukvården i frågorna kring insatser för utsatta kvinnor. Hon menar att det saknas kunskap om hur olika det kan se ut för kvinnor som blivit utsatta för våld i nära relationer. Alla uppvisar inte lika beteende. Socialsekreterare 1 menar att all kunskap om vilka insatser som är bäst för den våldsutsatta inte är spriden ännu och att det kan ta år innan kvinnan återhämtar sig. Det finns brister även inom socialtjänsten med okunskap kring våld i nära relationer men de ser att det är på rätt väg.

När det kommer till frågan kring utbildning berättar socialsekreterare 1 att det inte finns någon konkret övergripande utbildningsplan på socialkontoret i storstaden för våld i nära relationer. Däremot går personalen på diverse utbildningar och föreläsningar inom ämnet. Hon berättar att idag går arbetsledarna inom ekonomisk bistånd just nu en basutbildning om våld i nära relationer. Kurserna och föreläsningarnas innehåll varierar allt ifrån exempelvis mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt barn som bevittnar våld.

6.3.3 Kommunala kvinnojouren

Båda kuratorerna på den kommunala kvinnojouren menar att det mesta av deras arbetsmetoder med våld i nära relationer är evidensbaserade. De använder främst krisstöd i form av samtal i deras arbete. De har även barnsamtal där de använder sig av trappan samtal⁶, tejpning⁷, motiverande samtal samt miljöterapi⁸ vilka är metoder den kommunala kvinnojouren tillhandahåller. Kurator 1 berättar att de vilar sitt tanke-system på en psykodynamisk grund i arbetet med utsatta kvinnor. Om de anser sig ha en frihet att forma metoder svarar kurator 2 att de upplever sig ha en viss frihet. De har en frihet i hur de använder sig av metoderna och hur de lägger upp samtalen med kvinnorna.

De bakomliggande teoretiska perspektiven den kommunala kvinnojouren anser sig ha är bland annat systemteori⁹ men även teorier kring makt och maktlöshet som ofta då är kopplat till kön enligt kurator 1. Flera andra teorier används berättar båda kuratorerna men har svårt att nämna fler specifika.

På frågan kring hur de arbetar förebyggande i sin verksamhet mot våld i nära relationer svarar kurator 1 att de arbetar förebyggande i alla barn de möter och som bor där. De får insatser under en ganska kort tid men Kvinnojouren initierar även efterbehandling för barnen. Kurator 2 svarar att kvinnor som kommer till dem redan är utsatta, så det förebyggande arbetet handlar om att lära dem att sätta gränser så att de inte blir utsatta för mer våld.

– ” För även om man har kommit ur en misshandels relation kan man bli misshandlad i nästa om man inte kan få hjälp med det ” (Kurator 1)

De berättar att de gör en planering kring insatser på längre sikt tillsammans med socialtjänsten om vad som ska hända efter två månader de vistats på kvinnojouren. I den blir det en riskbedömning när kvinnan ska flytta till ett eget boende efter vistelsen. Olika frågor som de tampas med är vad är säkert? Vad behöver hon för skydd? Behöver hon sekretessmarkering? Besöksförbud eller larmpaket?

Kurator 2 berättar att deras verksamhet är *den akuta insatsen*. Kvinnojouren erbjuder enskilda samtal men även gruppsamtal. Kurator 1 berättar att de får sina klienter via antingen den vanliga socialtjänsten eller joursocialtjänsten¹⁰.

⁶ Trappan är en metod där ca 6 samtal i tre steg sker med barn som upplevt våld inom familjen (www.lansstyrelsen.se)

⁷ Tejpning är en arbetsmetod där klienten genom att tejpa upp scen på ett bord där bearbetas en särskild situation med hjälp av figurer. Det är ett samspel där låsta situationer och känslor kan lösas (www.bof-tejping.com)

⁸ Miljöterapi ses mer som en organisationsform där syftet är att olika metoder ska utveckla och bevara en trygg och utvecklande social struktur (www.socionomer.se)

⁹ Systemteori inom socialt arbete handlar oftast om att se familjen som ett system där varje individ betraktas som en del i en större helhet och hur systemen förhåller sig till varandra. En individs beteende tolkas utifrån det sammanhang han/hon befinner sig i (Payne, 2008).

¹⁰ Joursocialtjänsten är socialtjänstens förlängda arm efter kontorstid. De har öppet dygnet runt hela året och arbetar med akuta sociala insatser. Socialjour finns i 40 % av alla landets kommuner (Socialstyrelsen, 2011).

Kvinnor kan få hjälp och få tillgång till ett skyddar boende inom någon timme. På frågan om det finns tillräckligt med platser för kvinnor som söker ett skyddat boende svarar kurator 1:

- ”Behovet är täckt i xxx, det är inte så att misshandlade kvinnor saknar jourplatser. Även om vi inte tar emot alla så är det inte att behovet inte är täckt”(Kurator 1)

Den kommunala kvinnojouren berättar att de prioriterar det akuta och de får inte tid att ha jättelånga behandlingstider. Deras avsikt är att ge en väldig intensiv hjälp i början som sedan följs av eftersamtal och gruppsamtal. De tillhandahåller inte terapi. Men finns det ett behov av det hänvisar de till sjukvården eller till privat psykoterapi om kvinnorna har råd med det. Krisbearbetning är den kommunala kvinnojourens främsta insats. Den kommunala kvinnojouren arbetar inte med förövare dock berättar kuratorerna att ibland ringer män till dem i olika ärenden. De kan då hänvisa dem till att ta kontakt med mansjouren.

Den kommunala kvinnojouren vidareutvecklar sina metoder och arbetssätt genom att delta i olika projekt med olika utbildningar. Kuratorerna berättar att det finns ständigt kurser i våld i nära relationer. Dessa kurser är oftast kortare kurser där de alltid är representerade på även om inte all personal går på allt. De berättar att längre utbildningar sker också då och då. Kurser som det finns mest av nu enligt kurator 1 är kurser om våld i HBT (homosexuella, bisexuella och transpersoner) relationer, barn som upplever våld, unga män och deras identitet och hedersrelaterat. Kurser om mäns våld mot kvinnor vet inte kurator 1 om hon sett alls de senaste 10 åren. Sammantaget har den kommunala kvinnojouren möjlighet att delta i en ständig uppsjö av kurser och vidareutbildningar enligt båda kuratorerna.

6.4 Jämförande analys av arbetsmetoder

Motiverande samtal säger alla respondenter att de använder som metod. Det kan förstås med hjälp av Empowerment teorin. Samtliga respondenter på båda socialkontoren samt kvinnojouren talar mycket och väl om det viktiga samtalet. Empowerment är inte det första de säger att de använder sig av men det kan förstås utifrån deras beskrivningar om hur de arbetar med våldsutsatta kvinnor. De har en grundläggande arbetsmetod att motivera, stärka och vägleda de utsatta de möter. Det står klart att alla upplever ärendena olika och de har olika behov men i grunden har alla deras klienter något gemensamt, att de har blivit utsatta av våld på något sätt.

Vidare ser vi att på frågan kring förebyggande arbete som syftar till att motverka våld i nära relationer är något socialkontoren har skilda ingångsvinklar på. På landsbygdsorten vill man kunna fånga upp eventuella framtida förövare genom att arbeta mer med ungdomar och i storstaden ser de ett förebyggande arbete genom ett medborgarperspektiv där utbildning står för huvuddelen. Kvinnocentrum ser sitt förebyggande arbete att med samtal motivera kvinnor att lämna sina våldsverkande män men även genom mötet med barn där efterbehandling initieras. Å ena sidan är Kvinnojourens arbetssätt att arbeta utifrån ett krisperspektiv men å andra sidan finns det en grundtanke där *Empowerment* används genom att hjälpa den utsatte att hjälpa sig

själv. Vi ser att de går emot varandra med tanke på att den utsatte själv ska ta kontakt med olika instanser trots att de befinner sig i en kris. Exempelvis finns det kvinnor som befinner sig i kris och är nyanlända eller som aldrig fått ta del av det svenska samhällets regler och normer, får i första hand ta emot samhällsinformation i stället för krisstöd. Krisarbetet får ibland stå åt sidan för att samhällsinformation tar en primär plats bland en del.

På frågan kring vilka arbetsmetoder de använder sig mest av har vi funnit att det skiljer sig mellan socialkontoren i storstaden och på landsbygden. I storstaden finns det mer resurser i form av fler som arbetar kring våld i nära relationer samt att de har arbetat med våld i nära relationer i fler år än på landsbygden. På landsbygdsorten har en särskild kvinnofridssamordnare tillsatts på 50 % som ett projekt under 1 1/5 år som nu permanentas efter årsskiftet.

Det finns en motsägelse i det respondenterna säger i socialkontoren inom både på landsbygdsort och i storstaden, om deras känsla av att ha fria händer i att utforma egna arbetsmetoder och rutiner. Det står i kontrast med den *institutionella teorin* som menar att socialtjänsten sällan är helt fri att verkställa nya arbetsmetoder. Eftersom institutionella faktorer som lagar och regler styr och anger ramen för hur de skall arbeta. Socialtjänstens organisation påverkas av de interna strukturerna. Ett exempel på detta är hur de *inte* arbetar renodlat efter evidens baserade metoder utan plockar från kunskap som redan är konstituerad inom den befintliga organisationen. Under intervjuerna har vi fått till oss att den kommunala kvinnojouren lutar sig däremot på evidensbaserade metoder i högre utsträckning än på de båda socialkontoren.

När det gäller hur socialkontoren arbetar med förövaren (oftast mannen) är det ännu i sin linda trots att vi vet hur viktigt det är för den våldsutsattas fortsatta arbete med att ta sig ur sin situation (Prop. 2007/08:39). Redan 1997 kom socialstyrelsen med riktlinjer om hur viktigt det var att även förövaren får ett bra bemötande och en uppföljning. Ändå har de båda socialkontoren i vår studie *inte* en fullgod plan för hur de skall motivera förövarna till att ta kontakt med en samtalsmottagning eller informera dem om att det ibland kan vara lämpligt att flytta ifrån den gemensamma bostaden. Den kommunala kvinnojouren arbetar enbart med kvinnor och barn. Kuratorerna där berättar att de endast kan hänvisa männen till den mansjour som finns i staden.

Något som är lika på båda socialkontoren är att de haft funderingar kring att ”våga ställa frågan” om klienten varit utsatt för våld. På landsbygdskommunen vill de kunna upptäcka det genom att det framkommer under samtalet. Storstaden resonerar som så att det finns en utredningsmall där frågan finns. Vi ser att det är en känslig fråga och att socialkontoren arbetar med den problematiken. Dock ser vi att de som arbetar specifikt med frågan våld i nära relationer har redan arbetat fram en strategi i hur de bemöter och tar hand om kvinnan, samt tolkar signaler. På kvinnojouren behöver de inte ställa frågan då de redan vet. Problemet är att det inte finns tillräcklig kunskap inom ämnet ute i övriga enheterna. Det framkommer det att det finns önskemål i båda socialkontoren att all personal ska få kännedom och kunskap om våld i nära relationer.

Regeringens handlingsplan kring att utbilda personal som arbetar med våld i nära relationer sammanfaller med respondenternas svar om utbildningar och kurser som de har tillgång till inom ämnet. De upplever att de har fått resurser för att gå utbildningar.

Samtliga menar att kurser och utbildningar frångår kärnproblematiken *mäns våld mot kvinnor* och istället inriktar sig mot alla andra typer av våld i nära relationer. Det kan vi se som ett resultat av regeringspropositionen där könsmaktsperspektivet¹¹ fått en mindre framträdande roll som förklaringsmodell för att istället ge plats åt andra variationer på våld på individnivå.

6.5 Resultat av värderingar

För att kunna besvara vår frågeställning kommer följande frågor att behandlas under resultatdelen. Det är frågor kring vad de professionella anser vara svårast med sitt arbete, arbetets påverkan samt egna strategier.

Finns det likheter/olikheter hos de professionella i attityder, förhållningssätt, egna strategier och bemötande av kvinnor som utsätts för våld av närstående man?

6.5.1 Socialkontor på landsbygdsort

Respondenternas svar ger en tydlig uppfattning om vad de tycker är svårast med sitt arbete. Kvinnofridssamordnaren säger att det svåraste är när hon ser ett behov som inte blir tillfredställt, att kvinnan går tillbaka till den våldsverkande mannen. Båda beskriver att sin egen roll som verktyg i det sociala arbetet inte är något de tänker på utan är något som ingår i yrkesrollen. Det är svårt ibland säger kvinnofridssamordnaren men tycker att hon kan styra över det ganska bra. Sektionschefen anser att arbetet med sig själv som verktyg handlar om att träna sig i att lyssna på det utsagda i möte med klienter. Vidare ser hon att det är mer en utmaning att arbeta med klienter från andra kulturer än att ha fördomar kring dem.

Båda respondenter i landsbygdsorten svarar att arbetet i sig givetvis har påverkat dem på olika sätt. De har en större förståelse idag för hur det kan bli som det blir. Kvinnofridssamordnaren säger att hon försöker själv sätta sig in i den utsattes situation för att få en större förståelse kring våldet som personen upplever. Sektionschefen menar att det är så oerhört viktigt att lyfta fram frågan om våld i nära relationer för att synliggöra problematiken i alla led inom socialt arbete.

De strategier som kvinnofridssamordnaren använder sig av är att prata med kollegor. Dock upplever hon att det inte alltid finns någon till hands. Tillgången till handledning blir viktig på så vis att finns det inte tillgängliga kollegor finns handledningen som en strategi för att bearbeta jobbiga händelser.

Det finns ingen oro för sekundär traumatisering då handledningen hjälper bra enligt kvinnofridssamordnaren. Sektionschefen berättar att hennes strategi är att åka upp till sin häst. Hennes upplevelse är att erfarenhet genom åren lärt henne att hantera jobbiga

¹¹ Könsmaktsperspektiv- En förklaringsmodell för mäns våld mot kvinnor där männen har en överordnad roll över kvinnorna i samhället. Våldet ses som ett uttryck för bristande jämställdhet mellan män och kvinnor (SOU 2004:121).

händelser och tar sällan med sig dem hem. Det betyder inte att empatin minskat. Sektionschefen förklarar:

”Överhuvudtaget när jag jobbar med människor vilken målgrupp det än är så den dagen då du slutar att känna empati då skall du sluta att arbeta med människor för då gör du inget bra arbete brukar jag säga.”
(sektionschef)

På frågan kring hur de upplever stöttning från kollegor svarar kvinnofridssamordnaren att hon önskar tillhöra en grupp där hon har någon som hon kan bolla olika idéer med, ta upp olika fall och få råd kring då hon idag sitter mycket ensam. Sektionschefen ser att hon är den som får fungera som bollplank och extra handledning åt kvinnofridssamordnaren. Sektionschefen upplever sig kunna se mer objektivt på problem då hon inte är i ärendena och på så vis kunna stötta kvinnosamordnaren bättre. Själva upplever hon få stöttningar främst ifrån chefsgruppen men även andra kollegor.

6.5.2 Socialkontor i storstaden

Socialsekreterarna i storstaden beskriver att de ser sig själva som verktyg i alla sammanhang inom det sociala arbetet. Socialsekreterare 2 berättar att hon aldrig blir fullärd utan försöker plocka det bästa från olika kollegor och chefer som hon tycker har gjort ett gott arbete. Genom att använda sig av varandra är ett bra sätt att få kunskap enligt henne. Det svåraste i sitt yrke är det när det är barn inblandat. De berättar att ofta möter de dessa barn åter som vuxna.

Om de har förändrats som människor i sitt arbete med våld i nära relationer svarar de att själva arbetet har förändrats genom åren. Förr kunde de göra många olika saker på en dag allt ifrån att omhändertaga barn på förmiddagen till att besöka någon misshandlad kvinna i en knarkarkvart på eftermiddagen. Det har gett dem ett sätt att se på sitt arbete med andra ögon menar de. Socialsekreterare 2 beskriver hur hon funderar kring socialarbetarrollen:

– ”... jag tror att socialarbetar yrket som sådant är ju att du får ta emot oerhört massa jobbigheter som på nått sätt bara läggs här och någonstans måste du få ut det, du kan inte bara gå hem med allt det här Utan man måste kunna ha ett sätt att hantera det.” (socialsekreterare 2)

De har förändrats utan tvivel säger de och att fördomar har försvunnit genom åren men att det handlar om att finna strategier för hur du hanterar din yrkesroll. Socialsekreterare 2 berättar att springa är hennes strategi för att skingra tankar och funderingar. Det är viktigt för henne att komma hem utan att ha med sig en massa i bagaget för hemma är den plats där trygghet ska tankas på. Andra sätt som socialsekreterarnas pratar om är att vara lyhörd gentemot klienter men även gentemot varandra som kollegor.

– ” Lyhördheten är a och o för dig som socialarbetare. Det är därför vi har två öron och en mun. Lyhördheten för att kunna bemöta var och en efter den personens behov.”(socialsekreterare 1)

Genom att förbereda sig inför möten är en form av strategi de har. Alla möten är viktiga menar båda socialsekreterarna. De ser att har de lärt sig genom åldern att erkänna egna fel och brister samt att inte har tankar om makt och prestige.

För att hantera svårigheter som de stöter på är det bra att prata med kollegor som har samma synsätt som de själva. Socialsekreterare 2 berättar att hon ibland fått handskas med skuld känslor som hon fått i mötet med utsatta kvinnor. Då har hon funderat kring att hon själv har det så bra jämfört med dessa kvinnor men det är något hon har bearbetat och tagit upp i sin handledning. De upplever båda att de får bra stöttning av kollegor samt att de själva är bra på att ge tillbaka.

6.5.3 Kommunala kvinnojouren

På den kommunala kvinnojouren upplever kuratorerna att det svåraste i sitt arbete handlar om barnen. Barnen kan inte alltid uttrycka sig eller att de är för små att de inte har talet ännu. En stor del av kvinnorna som bor på kvinnojouren har inte svenska som modersmål eller har inte hunnit tillägnat sig svenska så att det är ett aktivt språk vilket blir ett hinder för dem. Det krisstödande arbetet måste ibland stå tillbaka för att de måste informera om så mycket kring det svenska samhället, om lagar och regler säger kurator 2. En annan svårighet handlar om att det är svårt få lägenheter till kvinnorna. Arbetet på kvinnojouren påverkar kuratorerna på olika sätt. Kurator 1 berättar att det är ett arbete där vi möter många kvinnor med känslor av rädsla, stress och maktlöshet. Kurator 2 funderar kring frågan:

– ” Det är väl klart att man påverkas av sitt arbete på olika sätt, vi pratar om det ibland hur man märker av det hur man är påverkad. Sen om man är påverkad på annat sätt om man hade jobbat med hemlösa eller missbrukare är svårt att säga. Men det är kanske just våldet som gör det.(Kurator 2)

Kurator 2 berättar vidare att arbetet påverkat hennes syn på våld i privatlivet och att hon exempelvis väljer andra filmer och skönlitteratur utan inslag av våld i.

Båda kuratorerna anser att se sig själva som verktyg handlar om att dels hålla sitt ”verktyg” i ordning, dels något som är väldigt utmanande. Kurator 1 säger att kris betyder utveckling och fara. Hon förklarar vidare att det är väldigt utvecklande men det finns även en fara med arbetet med en risk att bli utbränd. Därefter kommer frågan kring vilka strategier de har för att hantera olika saker som påverkar dem som professionella. Handledning inom yrket är mycket viktigt för dem säger de. När de har ärenden som påverkar dem känslomässigt är det inte säkert att de ens kan ta upp dem med sina kollegor utan hanterar de svåraste ärendena i handledningen istället vilket de tycker fungerar jättebra. Handledningen är väldigt psykodynamisk vilket innebär att den tar hänsyn till hela kvinnans bakgrund och familj. Alla har inblick i allas ärenden vilket gör att de inte står ensamma i något fall. Förutom handledningen har de varje vecka möten med deras chef där de även lyfter olika ärenden med varandra.

I deras yrkesroll har de lärt sig att ha ”is imagen” det vill säga att hålla en professionell yta där de stödjer varandra för att orka med att härbärgera kvinnorna. Kurator 1 beskriver deras roll:

– ” Jag tror att vi alla försöker att ha en professionell roll och att inte döma folk, att verkligen ha ett öppet sinne och att inte gå på några spontana känslor så, för att människor i kris kan vara påfrestande...”
(Kurator 1)

Båda kuratorerna upplever att de har en god stöttning av arbetskollegor på den kommunala kvinnojouren. De tycker att de kan känna utifall någon kollega mår dåligt och kan då ta upp och prata om det. Det är mycket som är tungt men det är mycket som är roligt också menar kurator 2.

6.6 Jämförande analys av värderingar

Upplevelsen av att inte kunna påverka vissa kvinnor är något som visar på gemensamma drag bland alla respondenter. De har inga tvångsmedel som kan styra kvinnorna utan deras primära uppgift är att motivera dem och stärka dem för att de ska kunna gå vidare i sina liv. Det kan bero på att respondenterna som arbetat mycket länge i sin profession är trygga i sin yrkesroll samt funnit strategier för att hantera olika situationer. Det är något som är upp till varje socialsekreterare att hantera de personliga känslor som kan uppstå. I likhet med vad Olsson (2011) talar om riskerna kring att påverkas känslomässigt både psykiskt och fysiskt ser vi att det finns en medvetenhet som handlar om våldets risker för den egna personen hos respondenterna. Det är tydligt för oss att det inte går dem helt förbi utan det finns en medvetenhet hos dem om att deras arbete påverkar dem. Flera av respondenterna har skapat olika strategier på sin fritid för att hantera olika krävande situationer.

De skillnader som finns mellan båda socialkontoren är att i den lilla landsbygdsorten är kvinnofridsamordnaren ensam i sin roll. Genom en avsaknad av kollegor som arbetar med liknande uppgifter saknas det naturliga samtalen där hon kan känna stöd. Sektionschefen menar ändå att hon blir den som fungerar som bollplank i nuläget samt som extra handledning. Vi ser att det kan finnas en risk i att vara ensam där *härbärgerande av känslor* som Olsson (2008) talar om kan leda till att sekundär traumatisering uppstår. För att skydda sig krävs att ledningen kan erbjuda kvalificerad utomstående handledning för de anställda samt att det finns rutiner och strukturer på arbetsplatsen (Ibid.). Däremot kan kvinnofridsamordnaren luta sig mot den samverkan med andra kvinnofridsamordnare i länet. Men i nuläget finns enbart gamla handlingsplaner, rutiner och kvinnofridsamordnaren berättar att nya rutiner och handlingsplaner är under framställning. På båda socialkontoren finns professionell handledning. Däremot är de fler som arbetar med våld i nära relationer i storstaden och därmed har de daglig stöttning hos varandra. På kvinnojouren är arbetet med våld i nära relationer så specialiserat kring krisstöd och de arbetar mer som ett team där ingen är ensam kring någon klient. Vi ser att det skapar en trygghet hos kuratorerna. Socialstyrelsen (Våld, 2011) tar upp i sin handbok om att socialsekreterare ska lära känna sina egna känslor och förhållningssätt samt att se förbi egna tankar och föreställningar kring vad våld är. Det är något som alla respondenter talat om oavsett år inom yrket. Alla respondenter berättar kring fördomar har de haft tidigare och de fördomarna försvinner ganska snabbt.

7 AVSLUTANDE DISKUSSION

Kunskap om mäns våld mot kvinnor i nära relationer har utvecklats genom historien både politisk, i forskning och genom praktisk tillämpning under många decennier. Märkligt nog var det *inte* länge sedan det var legitimt att våldta sin egen fru. År 1965 var Sverige först i världen med att stifta en lag där våldtäkt inom äktenskapet blev förbjudet. Vår problemformulering väcktes när vi upptäckte regeringens handlingsplan från 2007 med 56 olika åtgärds punkter för att motverka våld i nära relationer. I denna handlingsplan skulle en sammanhållen kamp mot våld i nära relationer bekämpas med hjälp av statliga medel i form av 900 miljoner svenska kronor. Vi ställde frågan om vad har hänt från 2007 fram till idag, har exempelvis socialtjänsten eller kvinnojourerna märkt av någon skillnad och är det olika beroende på var i landet man bor? Eftersom vi från början gjorde ett studiebesök på en kommunal kvinnojour och fick med oss kunskap som kändes relevant valde vi att göra två intervjuer på kvinnojouren för att titta på tre av de 56 åtgärds punkterna som regeringen lagt fram. Vårt syfte blev då att beskriva och försöka förklara hur *samverkan* ser ut, samt vilka *arbetsmetoder* och *personliga strategier* som personalen har inom kommunal verksamhet, när det gäller mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

Vidare ville vi också undersöka om det fanns några likheter eller olikheter i socialtjänstens struktur i en storstad eller i en landsbyggsort i arbetet med våld i nära relationer. Detta syfte är naturligtvis *inte* generaliserbart för allt våld i nära relationer i alla kommunala verksamheter i Sverige. Utifrån våra gjorda avgränsningar har vi besvarat studiens frågeställningar och försökt att kartlägga en del av detta enorma arbete som äger rum i vårt avlånga land.

Vår förförståelse om ämnet mäns våld mot kvinnor var enligt oss ganska begränsad innan vi startade vår studie. Vi anser oss inte fått tillräcklig kunskap om detta ämne på de sex terminer vi snart läst på socionomprogrammet. Nu när vi satt oss in i det stora samhällsproblemet, har vi blivit förvånade över bristen av kunskap inom ämnet då många av oss socionomstudenter i framtiden kommer att arbeta med denna problematik. Vi ställer oss frågan, hur det kommer sig att vi *inte* skall få med oss denna kunskap, då regeringen så starkt vill att alla i vårt samhälle skall vara med och hindra våld i nära relationer. Att fundera på är också de onödiga och ansenliga kostnader som finansieras av skattemedel varje år för exempelvis sjukvård, juridisk hjälp, socialtjänst och kvinno- och brottsofferjourer. Vårt hjärta finns även hos dem som inte blir hjälpta. Många anmäler inte våldet utan håller det för sig själva. Funderingar kring den dolda problematik för oss automatiskt in på hur det kan yttra sig att ha minskat livsutrymme, ständigt vara rädd och aldrig berätta för någon. Andra problem i samhället såsom psykisk ohälsa, alkoholism och arbetslöshet kan vara symptom som beror på våld i nära relationer. Skulle vi lägga till dessa kostnader och denna lidelse förstår vi bredden av detta samhällsproblem.

Vår studies första frågeställning var hur samverkan ser ut. Den andra handlade om vad de har för arbetsmetoder och den tredje handlade om det fanns några likheter eller olikheter hos den professionella socialarbetaren i attityder, förhållningssätt och egna strategier i mötet med den våldsutsatta kvinnan.

För att svara på första frågan hur samverkan ser ut på våra undersökta socialkontor och på kvinnojouren upplever vi att de i verksamheterna finns en osäkerhet i definitionen samverkan. Detta kan bero på att de samverkar i projekt som Utväg som verkar som en spindel i nätet för just samverkan mellan myndigheter. Samverkan anses vara ett honnörssord inom socialt arbete och de vet att det är ett önskat arbetssätt från ledningens sida. Den samverkan som är inom den egna organisationen kan exempelvis vara trepartssamtal i syfte att hjälpa den utsatta kvinnan och hennes barn. Alla verksamheter har en samverkan med andra myndigheter som exempelvis polis, vårdcentraler, försäkringskassa och brottsofferjourer, men vi fick inget helhetsgrepp hur det ser ut med samverkan dem i mellan. Socialtjänsten på landsbygden har uppgjorda möten internt tre gånger om året och externt en gång i månaden.

På de undersökta socialkontoren skiljer det sig bland annat erfarenhetsmässigt med personalens kunskap om samverkan för att hindra våld i nära relationer. Å ena sidan kan det bero på hur länge den anställde varit yrkesverksam å andra sidan mot bakgrund av *institutionell teori* kan detta förklaras genom att den anställde tar samverkan för givet. Både formella och informella lagar och regler tas för givet istället för att vara konstruktiv och välja att handla rationellt med samverkan. Då båda socialkontoren valt att professionalisera problematiken våld i nära relationer med specialiserade socialarbetare inom området så är det kanske inte så konstigt att alla anställda inte är lika engagerade.

Ett annat perspektiv på *institutionell teori* är att alla tre verksamheterna vi valt att studera är professionaliserade i sina organisatoriska strukturer. Verksamheterna kan sägas vara stöpta ur samma form, vilket kallas *normativ isomorfism* som innebär att de har samma professionella utbildning, talar samma organisatoriska språk och de tenderar att bli mer och mer lika med tiden. Liknade gäller även de andra myndigheter som socialtjänsten skall samverka med. I regeringens handlingsplan från 2007 står de att de vill vidareutbilda all personal och att olika myndigheter ska ha samma utbildning. Men utifrån vår teoris perspektiv kan samverkan mellan de olika myndigheterna försvåras på grund av implementeringen av ny kunskap skall ner i redan befintliga och likformiga organisatoriska strukturer.

Vi kan inte låta bli att fundera på hur det skulle vara om socialtjänsten var organiserad på ett annat vis som till exempel att utredningarna gjordes i team där olika professioner var representerade. Det skulle exempelvis kunna vara sjukvårdspersonal, poliser, advokater, psykologer, socionomer, arbetsförmedling och försäkringskassa team under samma tak. Det finns säkerligen både för och nackdelar med att vara en institutionaliserad organisation. För att få en bra samverkan mellan myndigheter är att bli medvetna om att man tänker, pratar olika verksamhetsspråk och har olika utbildningar inom olika myndigheter.

För att svara på andra frågan om vad socialtjänsterna och den kommunala kvinnojouren har för arbetsmetoder blir svaret *inte* heller helt enkelt. De professionella i de verksamheter vi studerat arbetar utefter de lagar och riktlinjer som finns på sitt eget vis. Dels utvecklar de egna metoder att arbeta efter, dels plockar de från olika evidensbaserade metoder. De båda socialkontoren formar sina arbetssätt efter de resurser de har. Alla tre verksamheterna säger att de arbetar individuellt med varje kvinna på grund av att alla utsatta kvinnor är olika och har olika förutsättningar och olika problematik. Intressant enligt oss är att hur de använder grundläggande metoder utifrån

teorier som exempelvis empowerment, anknytningsteorin, systemteorin och kristeorin men säger sig inte veta vilka teorier de arbetar utifrån. Att ha med i tanken är också att socialtjänsten har myndighetsutövning, där de enligt lag måste arbeta på ett visst sätt. Socialtjänsten är inte självständig utan påverkas av externa institutionella faktorer som exempelvis lagar, förordningar och andra myndigheter.

Detta bekräftar även vår institutionella teori som menar att en organisation aldrig är helt fri att verkställa nya arbetsmetoder, utan att dessa alltid påverkas av synen på den interna organisationen. Andra metoder som socialkontoren arbetar utifrån är *lösningfokuserat arbete* där förändring sker via utveckling av exempelvis kvinnans befintliga resurser och Motivational Interviewing (MI). Funderingar kring varför socialkontoren använder sig av mer eget utformade metoder inom problematiken våld i nära relationer kan vara att utbildningsflödet är nytt och under utveckling. Under de senaste tio åren har det skett en enorm kunskapsutveckling där forskning lett fram till mängder av politiska rapporter och avhandlingar och nya lagstiftning för socialpolitiska åtgärder. Enligt oss borde detta system att lägga ny kunskap ovanpå redan befintliga arbetsstrategier bli svårt att granska.

Vi frågar oss hur det är möjligt att alltid vara objektivt i mötet med exempelvis en våldsutsatt kvinna när det finns så många olika metoder som är integrerade i varandra. Kan det speglas av attityder, förhållningssätt och egna strategier hur objektiv man är som professionell?

Detta leder oss in på vår tredje fråga om det finns likheter eller olikheter hos de professionella i attityder, förhållningssätt, egna strategier i mötet med den våldsutsatta kvinnan. Frustrationen över att de inte alltid kan vara med och påverka utgången av den utsatta kvinnans framtid har vi sett som ett gemensamt drag hos respondenterna. I flera fall lyckas de inte att motivera kvinnorna till att lämna den dysfunktionella relationen. De påtalar att arbetet med kvinnorna inte är något de tar med sig hem längre, vilket de själva tror beror på sin erfarenhet, trygghet i sin yrkesroll och att de funnit strategier att hantera olika situationer. I våra intervjuer med respondenterna har vi uppmärksammat att det finns en medvetenhet om hur våldet påverkar dem känslomässigt både psykiskt och fysiskt. De egna strategier de funnit för att må bra har varit lite olika saker exempelvis att springa eller att rida, men det som ger dem mest hanterbarhet är handledningen och konversationen med en kollega. En annan likhet vi märkte hos våra respondenter var att de hade svårt att tala omkring egna fördomar och förhållningssätt därtill. Ingen av dem nämnde att de exempelvis hade en levande diskussion med öppet och pågående samtal om exempelvis manligt och kvinnligt eller andra strukturer som religion, sexualitet, ålder och etnicitet som kan påverka dem i sitt arbete. Enligt Grände & Roks är det mycket viktigt att som professionell arbeta med sina egna värderingar och fördomar. Det är svårt att se sina egna värderingar och fördomar, det är lättare att utifrån se andras genomsyrade och inarbetade strukturer.

Vi har även funderat kring hur två stora och viktiga teorier inom socialtjänsten som empowerment och kristeorin går att kombinera i den akuta situationen. Kvinnan som är våldsutsatt är i kris och enligt kristeorin skall denna kris eller trauma bearbetas, samtidigt arbetar de professionella med att hjälpa kvinnan att hjälpa sig själv. Vilket för oss känns forcerat. Vi skulle kunna förstå att på längre sikt i senare samtal att hjälp till självhjälp är mer aktuellt.

Som vi nämnt ovan finns det en hel del likheter mellan de verksamheter vi undersökt. De olikheter vi funnit mellan socialtjänsterna på landsbygd och i storstaden är att i landsbygdsorten finns enbart en kvinnofridssamordnare som arbetar halvtid och det kan ses ur ett behovsperspektiv. Det finns inte tillräckligt med fall med våld i nära relationer som i storstaden. På landsbygden kan vi även se att de är bara i början med att utveckla rutiner och handlingsplaner kring våld i nära relationer. Däremot använder sig landsbygdsorten av kontaktperson för den utsatta i hög utsträckning. Socialsekreterarna i storstaden såg däremot en fara i att vara kontaktperson åt en våldsutsatt kvinna.

Andra olikheter som vi fann var bland annat hur landsbygdskontoret tidvis upplevde sekretessen som hindrande, samtidigt som storstadskontoret inte alls uppfattade den som hindrande. Storstaden var ensam om att ha en egen primär kommunal kvinnojour som ligger under socialtjänstens verksamhet. Det fanns fler våldsutsatta kvinnor med etnisk härkomst i storstaden. Kvinnofridssamordnaren på landsbygdskontoret upplevde en geografisk ensamhet som inte existerade i storstaden.

Något som vi kan se brister i arbetet med våld i nära relationer utifrån vår studie är att det saknas intentioner i att arbeta preventivt med frågan. När vi frågade om hur de arbetade förebyggande med frågan hade socialkontoren svårt att svara på frågan och kvinnojouren nämnde att de såg ett förebyggande i arbete med barnen som har bevittnat våld. Vi förstår dem, då det inte är en fråga som har ett enkelt svar. Vår inställning är att frågan hela tiden måste vara aktuell i den politiska diskursen, inom myndigheter, inom vården, i skolor och förskolor. Kunskapsflödet måste nå den enskilda individen för att attityder i samhället kring våld i nära relationer skall förändras. Då kan det vara lättare för privatpersoner att förstå eller bli observant på att det kanske försiggår våld inne hos grannfamiljen. Sedan ligger det absolut en hel del i hur de vuxna i hemmet agerar gentemot varandra. Barn ser mer än vad föräldern tror och det går att forma ett barn genom att föra över dåliga föreställningar som inte gynnar ett jämställt samhälle.

7.1 Fortsatt forskning

Tina Matsson är filosofie doktor i socialt arbete och arbetar vid Socialhögskolan, Lunds universitet. Hon har arbetat i ett forskningsprojekt om våld i nära relationer och under hösten 2011 ska hon komma ut med rapporten *"Våldets komplexitet och gamla paradigmen. Om utmaningar och svårigheter i arbetet med våld i nära relationer"* (www.ub.gu.se). Att undersöka vad som är svårigheten i att bekämpa våld i nära relationer i samhället är ett förslag på fortsatt forskning. Ämnet verkar inte ha funnit sin lösning och därmed bör vi fortsätta finna svar på varför inte våld i nära relationer har minskat trots lagändringar och ekonomiska satsningar från regeringens sida. Vidare förslag på fortsatt forskning är att göra en kvantitativ studie kring samverkan, arbetsmetoder och egna värderingar och attityder hos professionella inom socialtjänsten.

8 KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur:

Cullberg, Johan (2006). *Kris och utveckling. Samt katastrofpsykiatri och sena stressreaktioner* av Tom Lundin. 5. omarb. Och utök. utg. Stockholm: Natur och Kultur.

Cullberg, Johan (2000). *Dynamisk psykiatri i teori och praktik*. 6., oförändr. uppl. Stockholm: Natur och kultur.

Eriksson-Zetterquist, Ulla, Kalling, Thomas & Styhre, Alexander (2006). *Organisation och organisering*. 2., [utök.] uppl. Malmö: Liber.

Eriksson-Zetterquist, Ulla (2009). *Institutionell teori: idéer, moden, förändring*. 1. uppl. Malmö: Liber

Fries, Julia, Larsdotter Suzann, Lasson Eriksson & Ohlsson (2011), *Hur går hon? - Om att stödja misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Lund: Studentlitteratur

Giddens, Anthony & Birdsall, Karen (2003). *Sociologi*. 3., omarb. uppl. Lund: Studentlitteratur

Grände, Josefin (2008). *Att möta våldsutsatta kvinnor: handbok för bemötande och samtal*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (ROKS)

Heimer, Gun & Posse, Barbro (2004). *Mäns våld mot kvinnor* i Lindgren, Magnus/ Petterson, Karl-Åke/Hägglund, Bo (red.)(2004): ”*Utsatta och sårbara brottsoffer*” Stockholm: Jure Förlag AB

Hydén, Margareta, Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2002). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur

Liliequist, Jonas(2001). *Männens våld och välde inom äktenskapet* i Löwkrona Inger(red). *Mord, misshandel och sexuella övergrepp*”. Lund: Nordic Academic Press

Lindgren, Magnus/ Petterson, Karl-Åke/Hägglund, Bo (red.)(2004): *Utsatta och sårbara brottsoffer* Stockholm: Jure Förlag AB

Munck, Johan (red.) (2011). *Sveriges rikets lag: gillad och antagen på riksdagen år 1734, stadfäst av Konungen den 23 januari 1736. Med tillägg av författningar som utkommit från trycket fram till början av januari 2011*. 132:a uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* Lund: Studentlitteratur

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2002). *Perspektiv på sociala problem* Stockholm: Natur och kultur

Meeuwisse, Anna, Sunesson, Sune & Swärd, Hans (red.) (2006). *Socialt arbete: en grundbok*. 2., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur

Ohlsson, Hanna (2011) *Det farliga men viktiga lyssnandet* i Enander, Viveka, Enander, Viveka & Holmberg, Carin (2011). *Hur går hon? Om att stödja misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Payne, Malcolm (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2., svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur

Przeworski, Adam & Teune, Henry (1970). *The logic of comparative social inquiry*. New York: Wiley and sons

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning (Thomassen, 2007)

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare 2.*, [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Yin, Robert K. (2007). *Fallstudier: design och genomförande*. 1. uppl. Malmö: Liber

Wallberg, Ann Mari Heimer (2003) *Socialtjänsten och mäns våld mot kvinnor*. i Gun M. & Posse, Barbro (red.) (2003). *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor:

Barnorienterad familjeterapi

<http://www.bof-tejping.com/> [20111127]

Brottsoffermyndigheten

<http://www.brottsoffermyndigheten.se/Sidor/EPT/Bestallningar/PDF/Kvinnofrid.pdf>
[20111019]

Codex – regler och riktlinjer för forskning

<http://www.codex.vr.se/> [20111110]

Göteborgs Universitets bibliotek

<http://www.ub.gu.se/kvinn/greda/detail/index.xml?id=645> [20111127]

Hydén Margareta (2008) ” *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det omöjliga och det omöjliga* ”

<http://www.liu.se/forskning/riv/bok-kvinnomisshandel-inomaktenskapet?l=sv>

[20111018]

NCK- Nationellt centrum för kvinnofrid: NCK- rapport 2010:4

http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Valdets_kostnader_arnesguide/ [20111118]

NCK -Nationellt centrum för kvinnofrid: Kommunernas kvinnofridsarbete

http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/Praktik+och+metod/Kommunernas_kvinnofridsarbete_-_Kunskapsbankens_arnesguide/Socialtjanstens_ansvar/

[20111122]

Regeringskansliet - Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

<http://www.regeringen.se/sb/d/9761/a/92142> [20111017]

Regeringskansliet - Mäns våld mot kvinnor

<http://www.regeringen.se/sb/d/3208> [20111017]

Regeringskansliet - The Swedish government's human rights website

http://www.humanrights.gov.se/extra/pod/?id=52&module_instance=3&action=pod_show [20111021]

Kvinnofrid- Att förstå bakgrunden till mäns våld mot kvinnor och dess effekter. Ett utbildningsmaterial för personal inom Rättsväsendet, hälso- och Sjukvården, socialtjänsten och kriminalvården

<http://www.roks.se/mans-vald-mot-kvinnor>[20111108]

(SKL)Sveriges Kommuner och Landsting(2006) En kunskapsöversikt
MÄNS VÅLD MOT KVINNOR I NÄRA RELATIONER

http://brs.skl.se/brsbibl/kata_documents/doc38666_1.pdf [20111017]

(SKL). Sveriges kommuner och landsting (2009) Utveckling pågår: en kartläggning av kvinnofridsarbetet i kommuner, landsting och regioner

<http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/Publikationer/S%C3%B6k+publikationer/?id=121&librisId=11498945&swepubId>[20111124]

Socialstyrelsen - Kort beskrivning av jämförelserna år 2011

<http://www.socialstyrelsen.se/oppnajoknforelser/barnochunga/saharvigjort>[20111127]

Socialstyrelsen - Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld- Alla kommuners ansvar. Slutrapport från en nationell tillsyn 2008–2009 (2009)

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17828/2009-11-24.pdf>
[20111124]

Socialstyrelsen - Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld – Alla kommuners ansvar (2009)

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2009/2009-11-24> [20111115]

Socialstyrelsen - Våld – En handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld (2011)

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18357/2011-6-9.pdf>
[20111120]

Sveriges största mötesplats för socionomer

<http://www.socionomer.se/?p=artiklar&s=read:30> [20111127]

SOU 2004:121-Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/108/a/35431> [20111127]

SOU 1995:60 – Kvinnofrid

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/25122>[20111114]

Utväg Skaraborg

<http://www.utvag.se/verksamhetsbeskrivning.htm> [20111127]

Artiklar:

DiMaggio, Paul J. och Powell, Walter W (1991). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. Ur Powell, Analysis. Chicago: The University of Chicago Press.

Meyer, John, W. och Rowan, Brian (1977) Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. The American Journal of Sociology, 83 (2):340-363.

9 BILAGOR

Bilaga 1. Missivbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Hej!

Vi är två studenter från Socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet som tillsammans skall skriva vår obligatoriska kandidatuppsats. Vi är enormt tacksamma, för ert vänliga och trevliga bemötande som vi fick när vi tidigare tog kontakt med Er. Vi har valt att skriva om mäns våld mot kvinnor i nära relationer, vilket kan verka vara ett välstuderat område i tidigare forskning och beträffande den politiska agendan. I den obligatoriska utbildningsdelen på Socionomprogrammet anser vi att vi fått exceptionellt lite kunskap kring ämnet våld i nära relationer vilket enligt oss är anmärkningsvärt.

Det primära syftet med studien är att beskriva och analysera vilka arbetsmetoder kvinnojourspersonal samt socialtjänstens personal har idag inom kommunal verksamhet, när det gäller samhällsproblematiken mäns våld mot kvinnor.

Med anledning av ett regeringens handlingsplan från 2007, där de redogör för deras syn på hur mäns våld mot kvinnor skall bekämpas samt hur samverkan och kompetensen inom myndigheter och frivillighetsorganisationer skall höjas vill vi få ta reda på hur det har gått. Har det skett någon förändring i arbetsmetoder? Eller upplever du/ni att det inkommer fler eller färre klienter som söker hjälp för mäns våld mot kvinnor i nära relationer? Är det svårt att upptäcka denna problematik?

Vi använder oss av en intervju teknik men på förhand färdigställda intervjufrågor som du/ni fritt kan prata kring. För oss är det varit viktigt att Ni tagit del av intervjuguiden innan vi träffas, då det för oss känns mest sjyste att du/ni haft chans att eventuellt förbereda dig/er innan. Med lite god vilja, är vår förhoppning att intervjuerna skall ta mellan 60 till 90 minuter. Intervjun kommer att spelas in för att inte missa väsentliga delar av er information.

Det som du säger i intervjun kommer att behandlas konfidentiellt, det vill säga att det som sägs i intervjun kommer inte att kunna härledas till dig eller till er verksamhet. Under studiens gång kommer ljudfiler och anteckningar att förvaras på ett sådant sätt att utomstående inte kommer åt uppgifterna. Allt material kommer senare att raderas när studien är färdigställd. Vår förhoppning är att kunna maila ut ett exemplar av vår uppsats till er som deltagit, efter det att den har blivit godkänd av examinerande lärare.

Vi hoppas att Ni finner undersökningen intressant och om du/ni har frågor eller funderingar tveka inte att kontakta oss. Tack för att du tagit dig tid att medverka!

Med vänliga hälsningar Heidi Hansen & Madelen Prim

Bilaga 2. Intervjuguide för de professionella

Bakgrund

Namn?

Kön?

Ålder?

Hur länge har du arbetat med *våld i nära relationer*?

Tidigare arbetsplats/er?

Yrkestitel

Öppningsfrågor:

Arbetar du/ni förebyggande för att motverka uppkomst av hot/våld i nära relationer i ert arbete? I så fall hur?

Hur arbetar ni att förebygga kvinnornas eventuella framtida risker för att misshandlas och få allvarliga skador samt risker för dråp och mord?

1. Arbetsmetoder

Hur ser de akuta insatserna ut **för våldsutsatta kvinnor**?

Hur ser insatserna ut på längre sikt?

Finns det möjlighet att stödja den utsatta kvinnan i form av samtalsgrupper och terapi?

Vilka metoder använder Ni i er verksamhet överlag?

Har du/ni frihet att forma egna metoder/modeller att arbete utefter?

Är någon av metoderna evidensbaserade?

Vilka bakomliggande teorier utgår Ni ifrån?

Vad anser du/ni är svårast med ditt/ert arbete?

Hur sker eventuell vidareutbildning inom er organisation?

2. Samverkan

Finns det en samverkan med andra myndigheter eller organisationer?

Hur ser eventuella samverkan ut?

Hur tycker du att er samverkan fungerar?

Finns det några svårigheter i samverkan?

Har det ändrat sig över tid?

Vad är positivt vs negativt?

3. Egna känslor, attityder och förhållningssätt

Hur är det att arbeta med sig själv som verktyg?

Tycker du att du har förändrats som människa i arbetet med våldsutsatta kvinnor?

Har du någon strategi för att handskas med eventuella egna känslor du kan ha?

Har du varit med om någon situation där du känt i efterhand att du från början hade missvisande föreställning eller attityd? Ja/Nej. Hur hanterar du det?

Har du som professionell ett sätt att självreflektera för att klara av det svåra mötet?

Vilken strategi använder du i ditt arbete för att hantera det svåra mötet?

Känner du att du får ett tillräckligt stöd utav dina arbetskamrater?

Kan du själv ge ett bra stöd till dina arbetskamrater?

Sammanfattningsvis

Är det något du skulle vilja tillägga när det gäller frågorna ovan, det vill säga när det gäller *mäns våld mot kvinnor* och dess arbetsmetoder samt attityder och vilka konsekvenser dessa kan få för samarbetet er emellan?